

Archives d'Histoire de l'Art.

ZBORNIK

za umetnostno zgodovino / izdaja
Umetnostno-zgodovinsko
društvo v Ljubljani

Vsebinska zvezka 1.-2. / Dr. Franjo Ši-
janec, Franc Mihael in Janez Andrej
Strauss (Prispevek k zgodovini sloven-
skega slikarstva v 18. stoletju) / Milko
Kos, Srednjeveški rokopisi v Sloveniji /
Viktor Steska, Pisma bratov Šubicev /
Varstvo spomenikov / Umetnostno zgo-
dovinsko društvo / Književnost / Marijan
Marolt, Umetnostni spomeniki Slovenije,
II. Dekanija Vrhnika

„Zbornik za umetnostno zgodovino“ izhaja štirikrat na leto /
Urednik dr. Izidor Cankar / Naročnina za IX. letnik (skupaj
s članarino Umetnostno - zgodovinskega društva) 60 Din, za
inozemstvo 70 Din.

Letnik I. 45 Din / Letnik II. 60 Din / Letnik III. 60 Din / Letniki
IV., V., VI., VII. in VIII. po 70 Din / Člani uživajo 25% popusta / Za
originalno, celoplatneno vezavo se računa po 20 Din za letnik.

Upravništvo in uredništvo: Ljubljana, univerza.

Odgovorni urednik: Dr. Izidor Cankar, univ. profesor v Ljubljani /
Za izdajatelja odgovoren: Msgr. Viktor Steska v Ljubljani.

Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani / Odgovoren Jauzez Vehar.

Sommaire de N° 1-2 / Les peintres François Mi-
chel et Jean André Strauss, par M. Dr. Franjo Ši-
janec / Les manuscrits du moyen âge en Slovénie,
par M. M. Kos / Nouvelles lettres des frères Šubic,
par M. Viktor Steska / Sauvegarde des monuments
historiques / Société d' Histoire de l' Art / Cronique
des livres / M. Marijan Marolt, Les monuments hi-
storiques en Slovénie, II. Vrhnika

„Archives d' histoire de l' Art“ paraissent quatre fois par an /
Redacteur M. Izidor Cankar / Abonnement pour la 9e année (y
compris la cotisation pour la Société d' histoire de l' Art) 60 di-
nars, étranger 70 dinars / Année I 45 dinars / Année II 60 dinars /
Année III 60 dinars / Année IV, V, VI, VII et VIII à 80 dinars / 25 %
de reduction pour les membres / Redaction et Administration:
Ljubljana: Université.

ZBORNİK

ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

LETNIK IX.

1929.

ZVEZEK 1.-2.

Franc Mihael in Janez Andrej Strauss.

Prispevek k zgodovini slovenskega slikarstva v 18. stoletju.

Dr. Franjo Šijanec / Pariz.

UVOD.

Pričujoča monografija, ki obravnava doslej neznano ali vsaj malo poznano poglavje iz slovenještajerske umetnostne preteklosti, naj služi ožjim zgodovinskim raziskavanjem o slovenskem slikarstvu 18. stol. Stilni in kvalitativni značaj zbranega spomeniškega gradiva slikarjev Straussov iz Slovenjgradca moremo smatrati za zelo značilen izraz splošnih domačih umetnostnih razmer in stremljenj, zlasti v podeželski provinci, pri čemer ne kažejo slikarska, kiparska in arhitekturna dela nič manjše povprečnosti in šablonske okorelosti, kakor produkcija ostalih todobnih umetnostnih panog, na pr. literatura s prevladujočim utilitarističnim štivom in ljudsko prosvetnimi namerami, v slični umetniško slabotni formulaciji, dasi je baš likovna umetnost po osebnostih 18. stol. še vedno umetniško izrazitejša ter plodovitejša od vseh drugih. Kakor nima slovensko slovstvo v dobi katoliškega protireformacijskega gibanja in pozneje še globoko v 18. stol. nobenih umetniško veljavnejših del zaznamovati — znanstvene težnje Valvazorja, Academiae operosorum, ter praktično poljudno slovstvo so edine globlje zarezze — tako tudi v našem primeru slovenještajersko slikarstvo v dobi 17. in 18. stol. ni obrodilo takih spomenikov, ki bi pomenili po svojih umetniških namerah in zmožnostih odločno daljši korak od običajnih oltarnih slik, večinoma rokodelsko in na goli obrtni stopnji izvršenih, analogno v literaturi v praktične namene pisanim katekizmom in slovniciam. Kljub moči slikarstva in baš radi izredne plodovitosti njegovih izdelkov, s katerimi se nam je v umetnostni zgodovini prav tako važno pečati, kakor v literarni zgodovini z Matijo Kastelicem, P. Rogerijem, Pa-

glovcem, Stržinarjem, ali s Pohlinom, Kumerdejem, Japljem i. dr., je meja med poljudno utilitaristično zamisljivo in duhovno samostojnejšim, umetniško čistejšim oblikovanjem po največ zabrisana, tako da prehaja kakor v delih, ki stojijo blizu ljudske umetnosti, obrt v umetnost in obratno.

Rezultati stilno kritične analize Straussovih del morejo služiti le za delno podlago in začasno oporišče k razlagi celotnega baročnega slikarstva na slovenskem Štajerskem in radi nepopolnosti zbranega materiala ne dopuščajo zanj še nobenih splošno veljavnih zaključkov. Zato bomo mogli dognati le take umetnostne odnose in stremljenja, ki so splošno značilna za razvoj baročne umetnosti povsod drugod, in deloma še taka, ki so veljavna v krogu južne srednje Evrope, nekako v avstrijsko-alpskem območju. V tem slednjem pogledu pa se Straussi opredelijo v dolgo vrsto onih povprečnih ljudskih slikarjev, ki živijo v tem času ob lokalno ukoreninjeni tradiciji zgornje-italijanskega eklekticizma, pomešanega tu pa tam z nizozemskimi elementi, in ki v teh mejah več ali manj samostojno izražajo težnje svojega ožjega časa in kraja. Njun specifičen pomen za slovensko ozemlje pa bo postal jasen v skupni, celotni primerjavi s Quaglio, Metzingerjem, Jelovškom, Wergantom, Cebejem in drugimi, ozirajoč se že sedaj na dovolj očitno dejstvo, da je stilna sorodnost z Metzingerjem — v bistvu — še najožja, kljub razvojni in kvalitativni razliki, ki Straussovo pomembnost napram Metzingerjevi še bolj zožuje v lokalno štajerski krog.

Pregled o stanju umetnostno zgodovinskih raziskavanj v štajerski provinci Slovenije kaže v tozadevni literaturi, da se ta, izvzemši Stegenškovo delo in redna spomeniška poročila, predvojna in povojna, ni povzpela nad običajni priložnostni vložek, notico ali kratek popis v splošno zgodovinskih, krajepisnih ali narodopisnih delih. (Orožen, Kovačič i. dr. Op. 1.) Kakor so tudi Wastlerjeva dela temeljne važnosti za spoznavanje celokupnega štajerskega umetnostnega materiala, ni med njegovimi spisi nobenega, ki bi obravnaval neposredno kak slovenski spomenik. Njegove razprave o graških spomenikih in umetnostnih razmerah štajerske renesanse in zgodnjega baroka, njegov „Künsterlexikon“, ki se prav tako nanaša na slovenje-štajersko umetnost, so še danes nenadomestljivi viri v studiju notranje-avstrijskih dežel. Gradivo, ki ga prinašajo Orožnovi in Stegenškovi popisi cerkva, je treba za ožja raziskovanja domače zgodovine v prvi vrsti vpoštevati. Več ali manj štajerski umet-

niki, kakor Flurer, Mathias von Görz, Ghisi, Gschiel, Hackhofer, Haukh, Janneck, Kauperz, De Lallo, Mölek, Pietro de Pomis, Remp, Weissenkircher, pa tudi koroški Fromieller in nižjeavstrijski Kremser-Schmidt, so bili v daljši ali krajši obliki, več ali manj izčrpno popisani in ocenjeni z ozirom na njih položaj v razvoju štajerske umetnosti. Kakor so tudi važni za spoznanje celokupne štajerske likovne umetnosti, povprečne kakor nadpovprečne, niso njih notranji in zunanji pogoji umetniškega ustvarjanja še dovolj razjasnjeni in to posebno radi geografskega položaja tega ozemlja, ki povsem naravno združuje italijanske, nemške in slovenske elemente ter jih izraža po večini kot povprečno mešano tvorbo v zelo zakasnelih, provincialno rustificiranih oblikah.

V času prodirajočega prosvitljenega absolutizma, ki je z reformami Marije Terezije razdeljeval slovensko Štajersko na upravno politična okrožja ter jih centralistično še ožje privezal na Gradec in Dunaj, moramo še povrh vpoštevati pri zunanjih okoliščinah umetnostnega razvoja tudi to važno dejstvo, da je bil slovenski del bivše vojvodine Štajerske dolga stoletja deležen usode političnega, kulturnega, umetnostnega življenja skupno z večinskim nemškim delom štajerskega prebivalstva, ki je predstavljalo po svojem središču v Gradcu, obenem glavnem mestu notranje-avstrijskih dežel in vojvodine same, odločujoči faktor v vseh vprašanjih in rešitvah skupnega življenjskega območja. Deželni stanovi so bili po večini nemško-avstrijskega pokolenja in slabotno slovensko meščanstvo, kakor tudi nemško, je životarilo v svojem ozko odmerjenem krogu tako do posameznih svobodomiselnejših reform tekom 18. stol., ki so privedle tudi slovenske pokrajine do zavestnih, samostojnejših tendenc v izražanju lasne narodove sile. Kakor je Ljubljana za Kranjsko, tako je Gradec za Štajersko pomenjal komunikacijsko središče, od koder so se razširjali sporadično po lastni zaostalosti in konservativnosti že zelo razredčene oblike, oživljene v provinci tu pa tam z lastnimi avtohtonimi silami, kakor kaže n. pr. izredna plodovitost renesančne arhitekture v Radgoni, kjer niso italijanski mojstri nič manj agilno delovali, kakor v Gradcu samem. (Op. 2.) O kaki izrečni vplivni odvisnosti krajev štajerskega ozemlja med seboj pa ne more biti v stilno zgodovinskem pogledu nikoli govora, saj je baročna umetnost baš radi svojega široko ljudskega in evropsko univerzalnega pomena oplodila vsak kraj posebej in tudi umetnostno geograf-

ska karta sama bi pokazala, da se vplivna sfera določenega umetnostnega tipa ali stila nikoli ne krije samo z mejami kakorkoli drugače oddeljenega, po drugih zakonih preračunanega politično upravnega ozemlja, marveč le z mejami splošno nadrejenega gospodarskega in socialnega organizma, čigar tvorba sloni na istih duhovnih premisah svojega časa kot umetnost in vse ostale panoge. Zato bi bilo zaman in nesmiselno iskati samostojno oblikovanih tipov baročne štajerske, baročne kranjske ali baročne koroške umetnosti, ko žive vse notranje - avstrijske in alpsko nemške dežele pod eno in isto tipično fevdalno politično upravo in v skupnih kulturnih razmerah baroka sploh.

Razvoj štajerskega slikarstva v 16. in 17. stoletju je brezprimerno bolj živahen kot drugod južneje. Razvoj v predhodni dobi nemške renesanse, ki pomeni svojevrsten višek tudi v notranje - avstrijskih deželah, ter napredujoča italijanizacija umetnosti dovolj zgovorno priča o zgodovinski važnosti te najjužnejše nemške in najsevernejše slovenske province napram naglo osvajajočim ciljem baročnega slikarstva, realiziranim v vseh povprečnih značilnostih v prvem domačem mojstru Weissenkircherju. Ni morda samo slučaj, da je bil Gradec že preje tudi sedež notranje-avstrijskega dvora in uprave in da se je pozneje v 18. stol., ko te funkcije že dolgo ni več imel, tudi umetnostna produkcija — seveda ne v vzročni zvezi s politično spremembo — enotneje in brez lastnih viškov zlila z ono ostalih dežel ter da celo narašča važnost Kranjske v 18. stol. večinoma v vseh kulturnih področjih, v slikarstvu zlasti po delu tako plodovitih in samoraslih osebnosti kot sta Quaglia in Metzinger. Nadaljnjih notranjih razlik med deli štajerske in kranjske provenijence pa še danes ni mogoče ugotoviti splošno, kvečjemu akcidentalno od primera do primera, niti ni mogoče postaviti primerjalnega kriterija, ki bi očrtal obe upravno-politično ločeni komponenti na ozemlju slovenskega baročnega slikarstva, dokler ni obojestranski material stilno analitično raziskan. Saj bi morali radi popolnosti še pritegniti slovensko koroško in primorsko goriško ozemlje, ki prav tako pripadata po svoji gravitaciji kot obrobni ozemlji deloma sem, deloma tja. Partikularistični značaj politične uprave in kulturnih ustanov še ne pomeni temeljne diferenciacije v onih skupnih materialnih in duhovnih podlagah samih, iz katerih nastaja stilna enotnost umetnostnih pojavov, in je zato pri njihovi presoji le toliko potreben uvaževanja,

kolikor pojasnjuje spremljajoče, izvenumetnostne pojave pri razlagi skupnega imenovalca: enotnega izraza določene dobe.

Čeprav nimamo o zunanjem življenjskem poteku slikarjev Straussov, katerih delovanje obsega skoro celo stoletje, nobenih takih podatkov, po katerih bi spoznali njih umetniške odnošaje do sodobne okolice, nam je vendar iz ohranjenega slikarskega materiala toliko jasno, da nista najbrže nikoli prestopila ozkih mej-delokroga, ki je bil tedaj odmerjen povprečnemu podeželskemu cerkvenemu slikarju. Njih delo je izključno cerkveno slikarstvo, ne slikata ne portretov, ne krajin in ne mitoloških alegorij, ne upodabljata druge snovi, kakor samo cerkveno religijozno. Gotov je, da nista mogla dobivati posebnih naročil iz meščanskih krogov in iz plemiških še celo ne. Poslednji so naročevali pri znanih inozemskih slikarjih in le najboljših domačih močeh, katerih častni naslovi „dvorni“ ali „deželni“ slikar so običajno že na zunaj označevali odličnejše zveze in po večini tudi njih umetnostno pomembnejše delo. Že s socialno umetnostnega stališča je za to prav poučen pogled v graško slikarsko konfraterniteto. (Op. 5.). Slikarska konfraterniteta v Gradcu je bilo združenje domačih slikarskih in kiparskih mojstrov, ki je po svojih statutih, potrjenih 4. jan. 1622 po cesarju Ferdinandu II., branila člane pred priseljenimi tujci, neudruženimi diletanti, mazači ter zakotnimi izvrševavci zgolj rokodelskih izdelkov. Nastopila je proti kvarnim vplivom ignorantov, hotela se je zavarovati pred vsemi temi dvomljivimi eksistencami — izrazi, ki ostro zvene iz njenih pritožb in iz pravil samih. Na drugi strani je pa izrabljala to svoje privilegirano mesto često v zgolj osebne napade tudi napram dobrim mojstrom, čemur se pri ostro konkurirajoči produkciji tega izredno plodovitega časa ne moremo čuditi. Ustanovil je konfraterniteto Pietro de Pomis, dvorni arhitekt in slikar na cesarskem dvoru, kamor ga je iz Italije poklical Ferdinand II. Statuti so obsegali 16 točk, katerih glavna pravila določujejo pogoje sprejema in kaznjive prestopke. Mojster, ki hoče biti kot reden član sprejet, mora izven štajerske, Koroške in Kranjske tri leta delati, se mora izkazati z rojstnim in vajenskim spričevalom, mora najmanje šest let služiti kot pomočnik pri kakem poštenem slikarju ali kiparju. Predložiti mu je treba preizkusno delo in to delo naj bo „lastne invencije“. Ko je bil spoznan za zmožnega, plača 20 goldinarjev, če je iz Gradca, 10 goldinarjev, če je od drugod doma. V nasprotnem slučaju se še mora učiti naprej („der Khunst nach raissen“).

Biti mora dobrega vedenja in se vdeleževati procesij na praznik Corporis Christi. Tuji slikarji se pa naj izženejo, če ne ustrezajo brezpogojno pravilom konfraternite. Izvzeti so le tedaj, če delajo v službi oblasti in plemenitašev, v njih gradovih, hišah in samostanih. Nadaljnja pravila se še nanašajo na disciplinarne kazni ter na pomočniški ali vajenski red. Vsem mazačem („Störer, Stimpler und Frötter“) pa naj profosi takoj odvzamejo orodje in barve, nato pa se naj izženejo iz mesta. Na listini so podpisani prvi člani kontraternitete.

Prva znana pritožba je ohranjena šele iz leta 1750., in ker so na njej podpisani odborniki in člani konfraternitete, nas zanimajo graški sodobniki Janeza Andreja Straussa, ki je bil tedaj 29 let star. To so: Jožef Schokotnig, kipar in patron udruženja; Janez P. Raunacher, dvorni in deželni slikar ter vicepatron; Janez Mihael Zyrlein, Janez Krstnik Scheit, Filip Karl Laubmann, Jožef August Ogerer, Franz Zänger, Fortunat Jožef Marxer, Venceslav Weigenfels, Matija Mäckh, Janez Krizostom Vogl, vsi slikarji; kiparji pa so Filip Jakob Straub, Janez Mihael Weindl, Janez Matija Leitner, Erazem Lauber in pozlatar Franc Reith. (Op. 4.). Od teh so v slovenje-štajerskih krajih delali Laubmann, Vogl, Straub in Leitner. Imena Strauss ne srečamo niti v seznamih konfraternitete niti v pritožbah proti podeželskim slikarjem. Le stanovska samozavest in stroga netolerantnost napram neudruženim priseljencem govori iz poročil slikarske konfraternitete, nikjer pa ne moremo izslediti, da bi se zavestno ali nezavestno zavzela za kak umetnostni program, za določeno izpovedane estetske ideale, za katero izmed šolskih smeri v smislu obstoječih akademij. Ker je bila le stanovska, strokovna organizacija, ni mogoče posneti o njih skupnem ali poedinem umetnostnem hotenju ničesar gotovega. Celotna večina del samih tukaj ali v drugi zvezi le imenoma navedenih umetnikov je neznana, izgubljena ali pa anonimno brez signature priča kjerkoli o zdaj pestri, zdaj enolični masi baročnih ljudskih umetnikov, katerih umetniški pomen ni segel preko malomeščanske in podeželske štajerske province. Saj so le prejeli in dograjeno asimilirali v smislu ljudsko-psihološke ekstenzivnosti in niso preobraževali kot poedinci ali tvorci individualnih stilnih komponent razvoja; tu je njih pomen reduciran na najmanjše donose in omejen na najožjo lokalnost. Zato je tudi ves razvoj slikarstva starejšega in mlajšega Straussa, ki traja skoraj vse stoletje, neenotno vezan, dispartaten in neizrazit v formalnem izražanju ter v primeri s

Tiepolo-Watteau-jem iz istega stoletja — si licet parva — komaj zaznaven.

Dokler ne poznamo umetnostnih stremljenj članov slikarske konfraternitete poblížje, vemo le to, da je varovala obrtniške tradicije domačega slikarstva, da je predstavljala v tem smislu neko monopolizacijo in posredništvo graških naročil. Čez 150 let je zato prenehala, saj so se tudi socialni delovni pogoji umetnostnega nastajanja spremenili pod pritiskom naraščajočega individualističnega razvoja. Njen pomen za slovensko slikarstvo kot tako je zelo podrejen in neznatn, tako da o dejanskih medsebojnih vplivih in izmenjavah ni mogoče govoriti. Stikov je bilo toliko, kolikor so njeni člani, kakor Laubmann, Vogl, Peuchl, Weissenkircher in Flurer, sporadično delovali tudi na slovenskem štajerskem, zapustivši na tem ozemlju dovolj pomembna dela. (Op. 5.). Izmed domačinov, včlanjenih v konfraterniteto, je prištevati deželnega kiparja Janeza Jakoba Schoya (rojen je v Mariboru, deloval je največ v Gradcu in tam umrl 1755) med najvažnejše zastopnike štajerskega baročnega kiparstva, čigar domača dela v Rušah (1728) in v Slovenjgradcu (1734) datirajo iz iste dobe in istega kraja, kjer nahajamo tudi dela Franca Mihaela Straussa. (Op. 6.).

Zelo plodoviti stiki med severno in južno pokrajino pa se še kažejo na drugi način, preko zaenkrat le zunanjega dejstva, katerega morebitni sukcesivni umetnostni pomen še danes ni pregleden, to je preko ruške šole. Njeni gojenci so bili mnogi uvaževani slikarji in kiparji, člani slikarske konfraternitete in deželni umetniki, tako Schoy sam, Hauck, Trost, oba Vogla, Schartinger. (Op. 7.). Dober del štajerske in notranje-avstrijske zgodovine baročne dobe je zvezan z možmi, ki so bili učenci ruške privatne gimnazije, ustanovljene 1645 po župniku Juriju Kozini, ukinjene 1759. Tako je tudi „Ruška kronika“ po svojem glavnem obsegu obenem zgodovina tega daleč naokrog znanega in izredno obiskovanega prosvetnega središča, ki je na pr. le 1698. leta štelo 250 učencev. Taka šola, sama zase v neznatnem kraju, kjer so po vzorcu jezuitskih gimnazij tudi predstavljali gledališke igre, je dober dokaz goste penetracije baročnih kulturnih teženj v deželo. Njeno delovanje je moralo vplivati v pravem pomenu ljudsko, je bilo novo plodno stikalishče v tradicionalni rivaliteti mestnih in podeželskih, centralnih in perifernih tvorb ter je bilo v funkciji posredovanja zmožno lastnih vmesnih gibanj: tako so prenesli pozneje jezuitje šolo v bližnje

mesto, v Maribor. Analogno se je zaneslo slikarstvo, takrat moderno v mestih in centrih, po nešteti umetnikih, šolanih v družinskih delavnicah svojih očetov ali pri bližnjih in daljnih mojstrih, v zadnjo vas. Vsestranost tega časa je oplemenitila deželo samo tako trajno, da ni čudo, če je ostal že v času sprejemanja iz zadnje roke zastarel tip baročne cerkvenoslikarske kompozicije še danes v marsičem izraz ljudsko - umetnostnega slikarstva in njega komaj spremenjena ikonografska sestavina. Ohranjeni spomeniški in arhivalni material o slikarjih Straussih je toliko zaključen in številen, da ga je mogoče dvigniti iz ostale anonimne in osebnostno fragmentarne produkcije. Dela sama pa, v severo-zapadnem kotu, južno od Drave in okrog Slovenjgradca, Pohorja, doli do Celja, razodevajo z ostalim slovenskim slikarstvom skupne oblike v razdobju, ki ga označujemo z razvojem poznega baroka do rokokoja.

Opombe.

1) Splošna, v razpravi porabljena literatura.

Cankar Izidor, Uvod v umevanje likovne umetnosti, Ljubljana 1926.
Giulio Quaglio, Odtis „Dom in Sveta“, Ljubljana 1920, XXIII., št. 3—4, 77—84; št. 5—6, 131—137; št. 7—8, 186—192; št. 9—10, 240—245. — Zgodovinska razstava slovenskega slikarstva, ZUZ, Ljubljana 1922, II., 129—134. — Tri slike žalostne Matere božje, ZUZ, 1924, IV., 19—26.

Dvořák Max, Geschichte der italienischen Kunst II., München 1927.

Friedländer Max, Die niederländischen Maler des 17. Jahrhunderts, Propyläen-Kunstgeschichte XII, Berlin 1923.

Garzarolli-Thurnlackh Karl, Die Barockausstellung im Museum Joanneum in Graz, Wien 1924.

Hammer Heinrich, Der Kärntner Barockmaler Josef Ferdinand Frommiller, Carinthia, Klagenfurt 1910, C, zv. 4—5, 101—165.

Janisch I. A., Topographisch-statistisches Lexicon von Steiermark, I.—III., Graz 1878—1885.

Kábdebo H., Ein steiermärkischer Maler aus dem 18. Jahrh. (Janneck), Tagespost, Graz 1878, No 196—198, 204—205.

Kovačič Fran, Slovenska štajerska in Prekmurje, Zgodovinski opis, Ljubljana 1926.

Kümmel Emil, Kunst und Künstler in ihrer Förderung durch die steierm. Landschaft von 16. bis 18. Jahrh., Beiträge z. K. st. G., Graz 1879, XVI., 85—125.

Mal Josip, Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih, Ljubljana 1924.

Ojetti Ugo, La pittura Italiana del seicento e del settecento alla mostra di Palazzo Pitti. Milano-Roma 1924.

Orožen Ignaz, Das Bisthum und die Diözese Lavant, I.—VIII., Marburg 1875—93.

- Riegl Alois, Die Entstehung der Barockkunst in Rom, Wien 1908.
- Riesenhuber Martin, Die kirchliche Barockkunst in Österreich, Linz 1924.
- Rosenberg Adolf, P. P. Rubens, Klassiker der Kunst V., Stuttgart-Leipzig 1906.
- Rosenberg-Gutman Anny, Hanns Adam Weissenkirchner, Beiträge zur Kunstgeschichte Steiermarks und Kärntens II., Graz 1925.
- Schlosser Anton, Die Literatur der Steiermark in Bezug auf Geschichte, Landes- und Volkskunde, Graz 1914.
- Schmerber Hugo, Betrachtung über die italienische Malerei im 17. Jahrh., Strassburg 1906.
- Stegenšek Auguštín, Umetniški spomeniki lavantinske škofije, 1. zv.: Dekanija Gornjegrajska, Maribor 1905. — 2. zv.: Konjiška dekanija, Maribor 1909. — Zgodovina pobožnosti Sv. Križevega pota, Ponatis iz „Voditelja“, Maribor, 1912. — Sv. Gore na Štajerskem, Ponatis iz „Voditelja“, Maribor 1911.
- Stele Francè, Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih, Ljubljana 1924.
- Umetnostni spomeniki Slovenije, Politični okraj Kamnik, topografski oris, Priloga ZUZ, 1922, II. nad. — Varstvo spomenikov, ZUZ, 1921, I. nad.
- Steska Viktor, Slovenska umetnost, I, Slikarstvo, Prevalje 1927.
- Stix Alfred-Fröhlich-Bum L., Die Zeichnungen der Venezianischen Schule, Beschreibender Katalog, Albertina, I, Wien 1926.
- Suida Wilhelm, Von steirischer Barockmalerei im Unterlande, Südsteiermark, Graz 1925, izd. Franz Hausmann, 116—120. — Die Landesbilder-Galerie und Skulpturensammlung in Graz, Österreichische Kunstbücher, Sonderband II., Wien 1923.
- Tietze Hans, Johann Michael Rotmayr, Jahrbuch d. Z. K. N. F. IV. Bd., II. Teil, Wien 1906, 80—167.
- Voss Hermann, Die Malerei des Barock in Rom, Berlin 1924.
- Wastler Josef, Steirisches Künstlerlexicon, Graz 1883. — Das Kunstleben am Hofe zu Graz unter den Herzogen von Steiermark den Erzherzogen Karl und Ferdinand, Graz 1897. — Die Maler-Confraternität in Graz gegen die Störer und Frötter, Hofkammerakten d. k. k. Statthalterei Graz, Mittlg. d. h. V. f. St., Graz 1883, XXXI., 121—127. — Die Ordnung der von Peter de Pomis gegründeten Malerkonfraternität in Graz, Beiträge z. K. st. G., Graz 1891, XXIII., 10—21. — Nachrichten über Gegenstände der bildenden Kunst in Steiermark, Mittlg. d. h. V. f. St., 1884, XXXII., 120; 85, XXXIII., 201; 86, XXXIV., 147; 87, XXXV., 151; 88, XXXVI., 187; 89, XXXVII., 199; 90, XXXVIII., 181; 91, XXXIX., 255; 92, XL., 273. — Malerei und Plastik, Österr. Ung. Monarchie in Wort und Bild, Steiermark, Wien 1890, 229—244.
- Weisbach Werner, Der Barock als Kunst der Gegenformation, Berlin 1921, Die Kunst des Barock in Italien, Frankreich, Deutschland und Spanien, Propyläen-Kunstgeschichte XI., Berlin 1924.
- Zahn Josef, Steirische Miscellen, Zur Orts- und Kulturgeschichte der Steiermark, Graz 1899. — Styriaca, Gedrucktes und Ungedrucktes zur steierm. Geschichte und Kulturgeschichte, Graz 1894, 1896, 1905. — Zusätze und Nachträge zu J. Wastlers Steierm. Künstler-Lexicon, Mittlg. d. h. V. f. St., 1884, XXXII., 53; 85, XXXIII., 150; 89, XXXVII., 77.
- Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, Graz 1864—1905, I.—XXXII., Nad.: Beiträge zur Erforschung steirischer Geschichte, Graz 1904 do 1908. — Okr.: Beiträge z. K. st. G.

Časopis za zgodovino in narodopisje, Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru, Maribor 1904, I., nad.

Der Kirchenschmuck, Graz 1870—1905, I.—XXXIV.

Ljubitelj krščanske umetnosti, Izdaja spomeniški svet lavantinske škofije. Urejuje dr. Avg. Stegenšek, Maribor 1914, I.

Mitteilungen des historischen Vereines für Steiermark, Graz 1850—1903, I.—L. — Okr.: Mittlg. d. h. V. f. St.

Mitteilungen der Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, Wien 1856—1874, I.—XX.; 1875—1902, I.—XXVIII.; 3. Folge 1902, nad. — Okr.: Mittlg. d. Z. K. f. Denkmalpflege.

Steirische Zeitschrift für Geschichte, Graz 1903—1905, I.—III.

Zbornik za umetnostno zgodovino, Ljubljana 1921, I., nad. — Okr.: ZUZ.

Zeitschrift des historischen Vereines für Steiermark, Graz 1906, nad.

Specialna literatura o Francu Mihaelu in Janezu Andreju Straussu.

Janisch J. A., Topographisch-statistisches Lexicon von Steiermark, Graz 1885, III., S—Z, Tüffer. — Citira doslovno Orožna, Das Bisthum und die Diözese Lavant., IV., Dekanat Tüffer, str. 37.

Mitlg. d. Z. K. f. Denkmalpflege, III. Folge, Bd. XII., No 6, Juni 1913, str. 105. — V zadevi restavriranja še: No 10, 11, Oktober-November 1913, str. 193.

—, III. Folge, Bd. XI., No 11, November 1912, str. 275.

—, III. Folge, Bd. X., No 1, Januar 1911, str. 74; No 3, März 1911, str. 159; III. Folge, Bd. XVIII., No 10, Oktober 1909, str. 506—507.

Mitlg. d. Z. K. f. Erforschg. und Erhaltg. d. Kunst- u. histor. Denkmale, III. Folge, B. II., No 3, März 1903, Sitzungsberichte, Steiermark, str. 74.

Orožen I., Das Bisthum und die Diözese Lavant., IV., Graz 1881. Dekanat Tüffer, Die Hauptpfarrkirche St. Martin in Tüffer, str. 37.

Stegenšek A., Prenovljene cerkve, Ljubitelj krščanske umetnosti I., Maribor 1914, zv. 3, 4, str. 208. Stegenšek omenja Strausse, zraven konservatorskih poročil v Mittlg. d. Z. K., še edino na tem mestu.

Stelè Fr., Oris zgodov. umetnosti pri Slovencih. Ljubljana 1924, str. 71. — Varstvo spomenikov, Slovenska Bistrica, župna cerkev, ZUZ 1926, VI., str. 53; str. 54. — Umetnostni spomeniki Slovenije, Politični okraj Kamnik, priloga ZUZ, 1926, VI., str. 286; 282.

Steska V., Kremser-Schmidtove slike na Kranjskem, Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, Ljubljana 1909, XVIII., sešitek 1, str. 57. — Slovenska umetnost, I., Slikarstvo, Prevalje 1927, str. 127.

Vrhovnik J., Arhivski poberki o nekaterih slikarjih in kiparjih 15. do 18. stoletja, ZUZ 1922, II., str. 105.

Wastler J., Steirisches Künstler-Lexicon, Graz 1883, str. 163.

² Wastler, Nachrichten über Gegenstände d. bild. Kunst in Steiermark, Mittlg. d. h. V. f. St., 1895, XLIII, 96, XLIV.

³ Wastler, o. c., Die Ordnung..., Das Kunstleben...

⁴ Wastler, o. c., Die Malerkonfraternität.

⁵ Wastler, Steierm. Künstlerlex., str. 21—22, 84, 120, 177, 179—182.

Stelè, Varstvo spomenikov, Slov. Bistrica, ZUZ 1926, VI., str. 53.

⁶ Wastler, Steierm. Künstlerlex., str. 152—153.

Srednjeveški rokopisi v Sloveniji.

Milko Kos / Ljubljana.

MARIBOR / ŠKOFIJSKA KNJIŽNICA.

108

Perg.; — 14. stol., kmalu po l. 1316 (posvetitev salzburškega nadškofa Fridrika, gl. f. 2); — 35 × 26 cm; — 134 fol. (= 1 ovojni list + 17 kvaternijev; od zadnjega kvat. odrezani zadnji trije listi); — gotška knjižna minuskula, ena roka, dva stolpca; — sodobna vez v lesene platnice, prevlečene z belim usnjem; sklepa deloma odpadla; ob zgornji rob zadnjih platnic je pritrjena železna veriga; na sprednje platnice je prilepljen perg. listič (16 × 3 cm), v ozkem kovinastem okvirju, s sodobnim zapisom „Kathalogus summorum pontificum. Item cronica et cetera que hic interius circa principium sunt descripta“; nad tem naslovom prilepljen listič z rdečo arabsko številko „290“.

Notranja stran sprednjih platnic in f. 1—1': jurističen tekst z glossami iz začetka 14. stol.

F. 2—3'. „Kathalogus summorum pontificum et nomina omnium episcopatum universalis ecclesie. Numerus summorum pontificum.“ Zadnji papež na f. 3': „Johannes XXII^{us}. Sub quo est confirmatus dominus Fridericus archiepiscopus Saltzburgensis;“ nato od kasnejše roke dodano: „qui multa bona fecit, et obiit feria secunda ante diem palmarum, anno domini M^o.CCC.XXXVIII°, regiminis sui XXIII° anno.“

f. 3'—15': „Tituli cardinalium et nomina episcopatum locius mundi.“

f. 15': „Duodecim autem sunt abusiones mundi...“

f. 15'—16'. „Staciones que per ecclesias Rome fiunt.“

f. 16'—19'. „Si quis de Joppe in Jerusalem ire uoluerit...“ (opis sv. krajev v Palestini).

f. 19'—28'. Kronika od začetka sveta do cesarja Kaligule. „De origine mundi. Non arbitror infructuosum × Marcus ewangelium scripsit.“

f. 29—52. „Incipit regimen sanitatis ad inclitum dominum regem Aragonie, ab ordinatione dictum,^{a)} de aeris et mansionis congruitate. Primum capitulum, de electione aeris.“ Dodano od druge roke: „Compilatum a magistro Aruando Catelano;“ nato zopet od glavne roke: „Prima pars uel consideracio × uel nunquam utatur.“

f. 52—62'. „Incipit prologus in pharetram fidei contra Iudeos. (f. 52'). In disputacione contra Iudeos × studeat inuenire. Incipit pharetra fidei contra Iudeos. Tolle arma tua... De aduentu Christi. De aduentu Christi prophetauit Moyses × commendacio gentium.“

f. 62'—70'. „Ista sunt excepta de erroribus Iudeorum in talmut, quos transtulit frater Theobaldus (de Saxonia), supprior ordinis predicatorum ville Parysiensis, sicut scribunt in subsequentibus. Talmut id est doctrina × submerserat. XII. exploratores.“

^{a)} popr. iz dirtum.

f. 70'–78. „Questiones contra Iudeos.“ (f. 71). „Paschalis de Roma hoc opusculum disputationis Iudeorum contra sanctum Anastasium ad honorem uenerabilis patriarche Gradenensis fideliter ac deuote transtulit, anno domini .M^o.C^o.LXIII. Interrogauit Iudeus × hominem confitentes cui gloria... Amen.“

f. 78–89'. „Libellus de articulis fidei et ecclesie sacramentis, secundum fratrem Thomam de Aquino, de ordine fratrum predicatorum. Postulat a me × corpus spirituale, ad quam gloriam nos perducat qui... Amen.“

f. 89'–94'. „Incipit expositio oracionis dominice, secundum fratrem Thomam de Aquino. Pater noster × de affectu dicenda.“

f. 95–116'. Razlaga simbola. „Credo in vnum deum etc. Primum quod × venturus est ad iudicium.“

f. 117–134. „Incipiunt meditationes beati Bernardi... Multi multa sciunt × eundemque dominum glorie qui... Amen.“

f. 134': prazno.

109

Papir; — 14. stol., prva polovica; — 20 × 14,5 cm; — 302 fol. (= 13 sekst. + 2 lista + 12 sekst.); — gotška knjižna minuskula, ena roka, en stolpec; — sodobna vez v lesene platnice, prevlečene z rdečim usnjem; sklep odpadel; na notranje strani platnic prilepljeni perg. listi z brevirskim tekstom 13–14. stol.

Filigriani: polumeseč; volovska glava; trovrhata gora; tehtnica v krogu.

Ovojni list: prazen.

f. 1–167': 23 govorov o desetih zapovedih, „Sermo primus. Scribitur Mattheo XXII°. Quicumquid legis doctor...“; — f. 167' do 170'. „Registrum super X precepta;“ — f. 171–290'. 17 govorov, „Notandum quod superbia...“; — f. 291–292': register k predstoječim govorom; — f. 293–302': prazno.

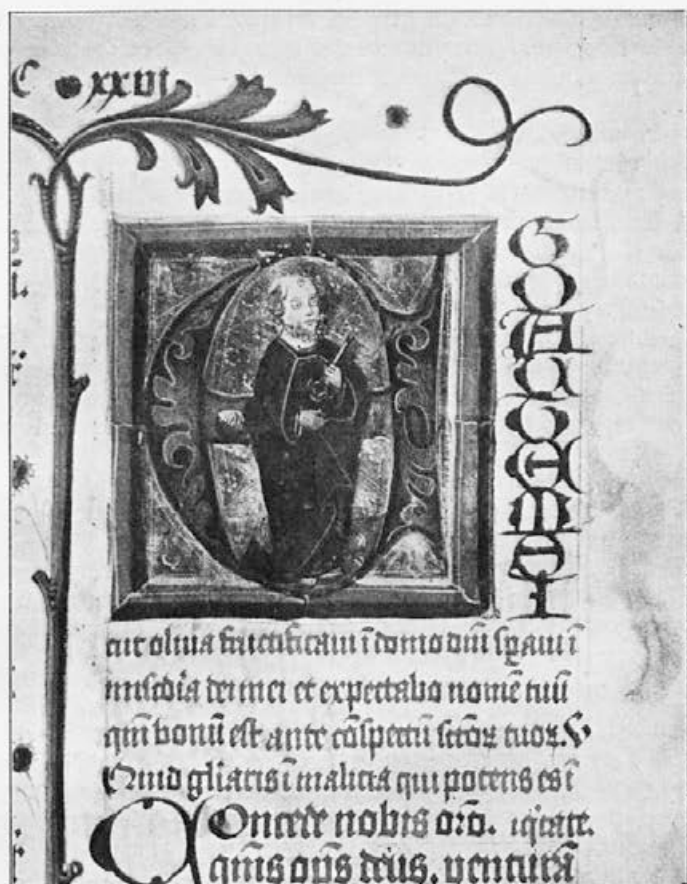
110

Perg.; — 14. stol., prva polovica; — 22 × 16 cm; — 72 fol. (= 9 kvat.); — gotška knjižna minuskula, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene z usnjem prevlečene platnice; sklep odpadel; za ovoj služi perg. list z jurističnim tekstom 14. stol.

F. 1–39. „Hic incipiunt capitula“ (do f. 1'), nato „Incipiunt exceptiones super summam Remundi capitulando. Hoc opusculum in tres partes diuiditur... Hic incipit primum capitulum. De decimis. Decime ut ait decretum × satisfecerit excommunicetur. Explicit iste liber, sit scriptor crimine liber, scriptoris munus sit bos bonus et equus unus. Dextera scriptoris.“¹

f. 39'–50. „Incipit prologus magistri Alani porrectam in librum pnralem (!). Heinrico dei gracia Byturiensi patriarche Aquintanorum primati, Alanus dictus magister opus suum. Quoniam huius fructuantis mundi × non operi sed opifici. Amen. Explicit summa de

¹ Zadnji dve besedi zabrisani.

Sl. 1. Maribor, Skof. bibl., kod. 140, f. 226, iniciala E.

penitencia. Dextera scriptoris benedicta sit omnibus horis. Incipit alius liber.“

f. 50'—66'. „Incipiunt miracula beate Marie uirginis, de quodam monacho. In quodam cenobio × in dicto prius cuilibet. Expliciunt miracula beate Marie uirginis et alia. Finito libro sit laus et gloria Christo. Hic liber est scriptus, qui scripsit sit benedictus.“

f. 66'—72': razlaga nekaterih evangeljev.

III

Perg.; — 14. stol., prva polovica; — 178 fol. (= 3 listi + 14 sekt. + 7 listov; pri drugem seksterniju dodan en list, pri petem eden odrezan); — 16.5 × 11.5 cm; — gotska knjižna minuskula, dva stolpca, dve roke (ff. 5—59, 64—178); sodobna vez v lesene platnice, prevlečene z rdečim usnjem; sklep od-padel; na hrbtu listič z zapisom 16./17. stol. „Gregorij Decretalium“.

Iniciale v zlati, modri in rdeči barvi na ff. 64 (P), 93 (I), 117' (E), 154 (Q).

F. 1—3'. Odlomki raznih krajših tekstov, med temi z naslovi: „De uenatione clericorum“, „De aureola virginum“, „Sex modis peccatur in spiritum sanctum“, predgovor Rajmunda (de Pennafort) k „summul“, itd.

f. 4—4': prazno.

f. 5: o vsebini v „libri canonici“.

f. 5—7': „Passus de uiciis“, „Item passus de uiciis“.

f. 7'—59. „Incipiunt tytuli exceptorum decretalium libri primi“ (vsebina). „De summa et sancta trinitate. Innocentius III.^{us} in concilio generali. Firmiter credimus × in primo.“

f. 59'—63': prazno.

f. 64—169. „Liber primvs. Incipiunt tytuli libri primi... De symonia liber primus. Quoniam inter crimina × Explicit summa magistri Raymundi de casibus, cum apparatu Wilhelmi, et notatur textus per litteram .M., apparatus uero per duplex .W.“

f. 169—175': dodatki k predstoječi sumi.

f. 175'—177. „Isti sunt excommunicati ipso iure, secundum Hostiensem et alios.“

f. 177—177'. „Apparatus Gregorii IXⁱ in concilio Lugdunensi.“

f. 177'—178. „Constitutionem. Duo dictis primo statuit Ynnocencius III^{us} in sua decretali que incipit: Statuimus quod nullus...“

f. 178': prazno.

112

Perg.; — 14. stol., prva polovica; — 20.5 × 15 cm; — 236 fol. (= 1 list + 1 sept., od katerega manjka en folij + 17 sekst. + 1 kvint. + 1 sekst., od katerega manjka 5 listov + 1 list); — gotška knjižna minuskula, ena roka, dva stolpca; — sodobna vez v lesene z rdečim usnjem prevlečene platnice; sklepi manjkajo; na hrbtu od roke 16/17. stol. „Raymundi Summa“.

F. 1—2': prazno.

f. 3—3': stvarni indeks.

f. 4—14'. „Continencia summe de casibus particulo suos.“ Na koncu od druge in kasnejše roke: „Explicit summa fratris Reimund (!), qui fuit magister ordinis predicatorum,“ — „Explicit apparatus fratris Willelmi Redonensis, quondam lectoris Aurelianiensis in theologia, qui fuerat magister in decretis et peritus in legibus, officialis Senonensis et Remensis et Turonensis, cuius dicta per totam Franciam fuerant autentica et famesa (!).“

f. 15—16'. „Tituli decretalium“, „Rubrica de digestis“, „Rubrice de codice“, „Rubrice de institutis“, „Rubrice de autenticis“.

f. 16'—235'. „Incipit summa Reimundi et apparatus super summam, a fratre Gwillelmo Rodonense compositus. Incipit summa Remundi. Quoniam ut ait Jeronimus × in litteris facte sunt. Explicit correctio super summam.“

f. 236—236': prazno.

113

Perg.; — 14. stol., prva polovica; — 18.5 × 13 cm; — VI + 160 fol. (= 1 ternij + 1 kvat. + 6 kvint. + 1 ternij + 6 kvat. [od zadnjega odrezan med ff.

122/3 en list] + 1 kvint. + 1 sekst. [odrezan en list med ff. 143/144] + 6 listov + 1 kvint.); — gotška knjižna minuskula, dva stolpca, šest glavnih rok (1'—7', 75—77, 78—120, 120'—121, 123—148, 151—160'); — vez 15. stol. v lesene platnice, prevlečene z belim usnjem; vogali, sklepa in okraski sredi platnic manjkajo skoraj popolnoma; pri vezavi sprednjih platnic je uporabljen pergamenten list s kanonističnim tekstom 15. stol.; kodeks je uvezan iz treh delov (1—122', 123—150', 151—160').

F. I—VI. Koledar.

f. 1—7. „Incipiunt questiones de septem sacramentis satis utiles. Septem sunt sacramenta × alienus fit deo.“

f. 7—8': beležke od poznejše roke, nanašajoče se na pridigarsko gradivo na f. 78 in dalje in na f. 129' in dalje.

f. 9—74' „Hoc opusculum tam de summa magistri Reimundi quam de apparatu, causa breuitatis exceptum, diuiditur...“ Vsebina prve knjige, nato sledi tekst: „De symonia quid sit. Symonia est studiosa cupiditas × mulieris uoluptate. Explicit.“

f. 75—77. O simboliki števil 1 do 12. Eden je Bog, dva sta zakona itd., šest je vrčev (ydrie), ki predstavljajo: cordis contritio, confessio, castigatio, elemosina, oratio, sermonis audicio.

f. 77': beležke od poznejše roke (iste kot zgoraj na f. 7—8'), nanašajoče se na koledar in pridige.

f. 78—120: gradivo za pridige, za praznike in različne prilike od adventa dalje; zadnja celotna pridiga je za praznik sv. Jurija; nadaljevanje manjka.

f. 120'—121. „De qualitatibus anime.“

f. 122': beležke kot na f. 77'.

f. 123—129. „Incipit summa Remundi“ (izvleček).

f. 129'—148: pridige za nedelje in praznike od adventa dalje.

f. 148'—149': prazno.

f. 150: beležke kot na f. 77'.

f. 151—160: odlomek nekega spisa, kateri obsega pridige od 20. nedelje po Binkoštih do konca cerkvenega leta; odlomek je posebej paginiran s fol. 91—100.

Vsaj del kodeksa je bil v rabi ali je pa celo nastal v Würzburški diecezi na Bavarskem. Zato govore nekateri svetniški prazniki v koledarju (na pr. 8. jul. „Kyliani et soc.“) in beležke pri nekaterih koledarskih dneh (15/6: „dedicatio in Symavsdorf“, 12/7 „dedicatio in Werne superiori“, 28/7 „dedicatio in Werne inferiori“, 15/8 „missa in Werne superiori“, 18/8 „dedicatio in Hiltboldsdorf“, 8/9 missa in Gelthersheim“). Ober Wern, Nieder Wern, Geldersheim, so vasi pri Schweinfurtu sev. od Würzburga na Bavarskem. Pri 27. marcju je v koledarju zabeleženo „resurrectio domini“; v 14. stol. je bila Velika noč 27. marca l. 1323., 1334. in 1345.

114

Papir; — 1358—1365 (gl. f. 1); — 41 × 29,5 cm; — 196 fol. (= 11 sekst. + 1 sept. + 4 sekst. + 2 lista); — gotška knjižna minuskula, dva stolpca, ena roka; — sodobna vezava, lesene z usnjem prevlečene platnice, hrbet pokvarjen; gumbi in sklepa odpadla; notranji strani platnic prelepljeni s perg. listi, na katerih jurističen tekst 14. stol.

Filigran: sprednja polovica kozla (?) v profilu.

F. 1—99'. „Als des puchs regel stet zu erst von der driualtichait. Also wil ich churczleichen sagen von der heyligen driualtichait, nach dem gelauben Anastasii, den do hellt die gancz christenhait, in lob dem hymlischen got, darnach in lob dem hochgelobten fürsten Ruodolfen dem vierden, herczogen in Östereich, von wort ze wort als den gelauben Anastasius hat gemacht. Der do wil hail..." (enciklopedičen spis o celokupnem stvarstvu, urejen po predmetih).

f. 100—101'. „Incipiunt medicinalia equorum probata. Wer rozz erczney lern well, der schol daz puch lesen, daz hat gemacht mayster Albrant, chayser Fridreichs frnd (!) vnd marstaler von Napels..."

f. 102—133'. „Hye hebt sich an der epistler des gancze iar. Dominica Ia. Paulus ad Romanos. Fratres scientes quia hora... Nu wizzet pruder..." (začetek na latinskem, nadaljevanje na nemškem jeziku).

f. 134—166'. Evangeliji za dneve in praznike cerkvenega leta (na nemškem jeziku, samo začetki so na latinskem). „In aduentu domini. Secundum Matheum. In illo tempore cum appropinquasset Jesus... Jhesus der da nachet..."

f. 167—194'. „Beatus uir... Er salig man... (psalmi na nemškem jeziku, z latinskimi začetki; konec manjka).

f. 195—196': fragment traktata, kateri govori o Kristusovem darovanju in vnebohodu.

115

Perg.; — 14. stol., druga polovica; glavni tekst mogoče l. 1362 (gl. f. 7); — 23 × 16,5 cm; — 89 fol. (= 1 sekst., od katerega je prvi list prilepljen na sprednje platnice, zadnja dva sta pa odrezana + 8 kvint. [od zadnjega kvint. je odrezan en list] + 1 list), na koncu je izrezanih več listov; — gotška knjižna minuskula, en stolpec, glavna roka fol. 1—7 in 10—88; — vezava sodobna, lesene z rdečim usnjem prevlečene platnice, kovinasti gumbi in sklepa deloma odpadla; ob zgornji rob zadnjih platnic je pritrjena železna sedemčlenska veriga; na sprednje platnice je prilepljen perg. listič s sodobnim zapisom v gotski minuskuli „Scutum canonicorum. Q. 18.“

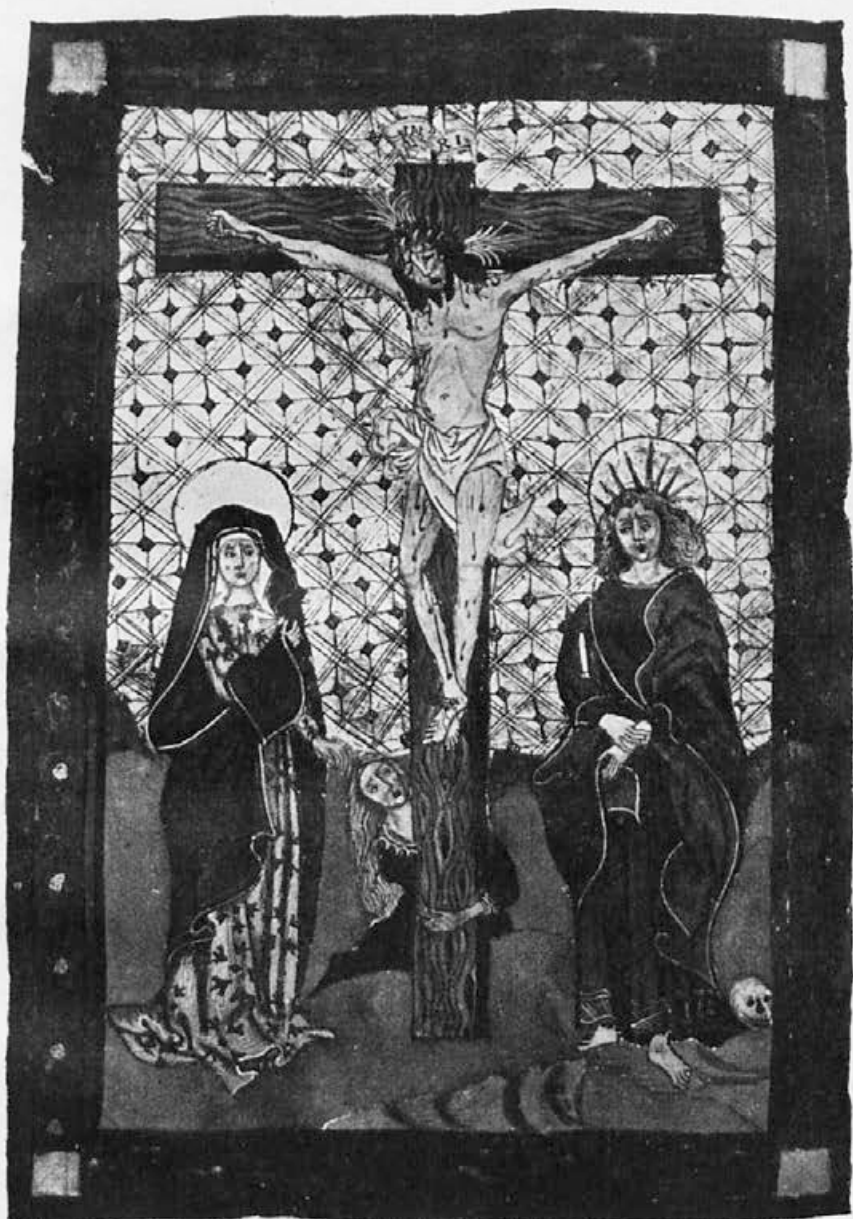
F. 1—6'. Koledar (svetniški prazniki bi govorili za postanek in uporabo v salzburški diecezi).

f. 7: tabela, ki kaže po številu „septimane a natiuitate domini usque ad quadragesimam"; pripisano je „pro quo anno domini M.º CCC.º LXII.º habebantur. XIII.ºr.“

f. 7': prazno.

f. 8—9'. „Gracioso et felici militi Raymundo, domino Castri Ambrosii, Bernhardus in sompniū deductus salutem. Doceri petisti a nobis de cura et modo rei familiaris utilius gubernande, qualiter patres familias debeant se habere × dampnabilis se necetus. Amen.“

f. 10—29'. „Svsequens opusculum, quod scutum canonicorum dicitur, occasione cuiusdam contencionis confeci ego frater Arno, canonici ordinis exile mancipium × in domo domini. Amen.“

Sl. 2. Maribor, Škof. bibl., kod. 145, f. 45', kanonska slika.

f. 30—32. „Incipiunt constitutiones a sanctis patribus, ordinis sancti Augustini per Salczburgensem prouinciam constitutis, edite in capitulis Salczburge canonicе celebratis. Qvia regularis ordinis nostri × in regula notentur.“

f. 32—88. „Incipit liber consuetudinum in regulam et ordinem sancti Augustini epyscopi. Nocturnis itaque horis × pluribus monasteriis presidere.“

f. 88'. „Incipit vita Wilbirgis incluse et sororis domus sancti Floriani, quam scripsit Einwicus frater eiusdem monasterii et prepositus.“ (Samo naslov, tekst manjka.)

f. 89: prazno.

f. 89': citat iz Bernarda („Wernhardus. Quisquis professus...“).

116

Perg.; — 14. stol., druga polovica; — 33 × 24 cm; — 41 fol. (= 4 kvint. + 1 l.); — gotška knjižna minuskula, ena roka, en stolpec; — sodobna vez v lesene platnice; sklep odpadel; hrbet in del platnic prevlečena z usnjem, v katerega so vtisnjene rozete; na hrbtu od roke 16/17. stol. „S. Aug. Sermones“; kot ovoj služita dva perg. lista, na katerih tekst (razlaga biblije) od roke 12. stl.; na platnice je znotraj prilepljen perg. list s tekstom od roke 14. stol. (psalmi).

F. 1—37'. Govori (od teh so označeni kot Avguštinovi oni na ff. 1', 4', 7, 35', 36). „Accingimini filii potentes et estote parati...“

f. 37'—41'. „Incipit speculus peccatoris beati Augustini episcopi. Quoniam karissime in uia × dampnationem euadas et cum domino... Amen.“

117

Pergament; — 14. stol., druga polovica; — 15.5 × 10.5 cm; — 117 fol. (= 9 sekst. + 1 kvint., med ff. 74/75 je izrezan en list); — gotška knjižna minuskula, dva stolpca, ena roka; — vez iz 15. stol., lesene z rdečim usnjem prevlečene platnice; sklep odpadel; na sprednji strani platnic: „Liber primus de symonia“ (roka 15. stol.), na hrbtu: „De Symonia“ (roka 16.—17. stol.).

F. 1—117. Raimundus de Pennafort. Summa de casibus. „Incipit liber .I.us de symonia. Symonia dicitur heresis × supra de matrimoniiis.“

f. 117—117': seznam knjig sv. pisma od roke 15. stol.

118

Papir; — 1390; — 30 × 21 cm; — 241 fol. (= 1 list + 4 okterniji + 1 sept. + 1 okt. + 11 sekst. + 1 sept.); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene platnice, prevlečene z usnjem; sklepa in gumbi odpadli; notranji strani platnic prelepljeni s perg. listi, na katerih spredaj tekst 12. stol., zadaj antifonar 12. stol.

Filigrani: losova, proti desni obrnjena glava; črka P s križem; deček, ki drži z vsako roko po eno ribo (delfina?).

F. 1—1': prazno.

f. 2—238'. Summa Pisana. „Qvoniam ut ait Gregorius super Ezechielem × postulo correctorem“ (uvod). — „Primum capitulum de .A. Abbas in suo monasterio... Finito libro sit laus et gloria Christo. Explicit hoc totum in funde, da mihi potum. Anno domini Mo. CCCo.“

LXXXX^{mo}. completus est iste liber, in octava sanctorum Innocentium (!), per manus etc.“ Nato od druge roke „Johannes Stockerawer waccalau-reus arcium Wyennensis 1422.“

f. 238'—239. „Iste sunt declarationes de breuiaturis siue de nomi-nibus doctorum, qui in hec summa, uidelicet Bysana,² nominantur siue ponuntur etc. Ac. Accursius...“

f. 239'—241': prazno.

119

Papir; — 14. stol., konec; 15. stol., prva polovica; — 29 × 22 cm; — 280 fol. (= 1 list + 8 kvint. + 1 sekst., od katerega manjka med ff. 91/2 en list + 1 kvint., od katerega manjka med ff. 100/100 [napačno šteto!] en list + 4 kvint. + 1 kvat. + 11 sekst., med katerimi manjka med ff. 230/1 en list); — gotška knjižna kurziva, en stolpec, štiri roke (2—144; 144'—150; 150—164 in 233—278; 173—230'); kodeks je uvezan iz treh delov (1—172', 173—232', 233—280'); — sodobna vez, lesene platnice, prevlečene z zelenkasto pobarvanim usnjem; sklepa odpadla; na sprednje platnice prilepljen listič s sodobnim zapisom „Decisiones rote“; pri vezavi so uporabljeni perg. listi s hebrejskim tekstom.

Filigrana: pecelj s tremi češnjami; trovrhata gora s križem na sred-njem vrhu.

Na f. 2 spodaj pod tekstom dva kolorirana grba v obliki ščita. Levi grb je podeljen po sredi od zgoraj navzdol v levo belo in desno rdeče polje; v belem rdeča, v rdečem bela peterolista cvetka; obe rasteta iz hriba črne barve v spodnjem delu grba. V desnem grbu je polje modre barve podeljeno po-ševno od levega vogala zgoraj k desnemu spodaj z belo proggo, v kateri stoje črke ONOYS.

F. 1—1'. Vsebina teksta na f. 2 dalje.

f. 2—144. „In nomine domini. Amen. Anno natiuitatis eiusdem millesimo tricesimo septuagesimo, sexto die marcurii (!), tricesimo men-sis ianuarii, pontificatus domini Gregorii pape XI anno sexto, inde mandato, voluntate et vnanimi consensu omnium dominorum meorum coauditorum sacri palatii, pro tunc in rota existencium, uidelicet... ego Wilhelmus Horborch, decretorum doctor... certas con-clusiones quorundam dubiorum continue occurrencium... incepti colli-gere et scripsi... Ne appellacionibus... Et sic finiuntur decisio-nes rote per... magistrum Wilhelmum Horborch Alamanum, de-cretorum doctorem ac sacri palatii apostolici cardinalis auditorem com-pilate...“

f. 144'—164: zbirka nadaljnih „decisiones rote“.

f. 164'—172': prazno.

f. 173—230'. *Decisiones rote*. „Assit beatissima virgo Maria inicio presentis operis. De auditoribus. Auditor cause...“ Na koncu „Laudetur sancta trinitas, deo dicamus gratias.“

f. 231—232': prazno.

f. 233—278. „Incipit libellus fugitiuus pro reis ad iudicia. Cvm plures libelli × hec in fine. Etc. Ecce finem. Lau-detur sancta trinitas. Deo dicamus gratias.“

f. 278'—280': prazno.

² uidelicet Bysana dodano na robu od druge roke.

120

Papir; — 1404—1438; — 29 × 21 cm; — 160 fol. (3 seksterniji + 1 kvaternij + 1 seksternij + 2 kvinternija + 1 septernij + 5 seksternijev + 1 kvinternij); — gotška knjižna kurziva, šest glavnih rok (fol. 1—56', 57—66', 67—76', 77—102', 103—152' 153—159'); — broširano v pergamenten ovoj z usnjem na hrbtu, povezano iz 6 delov (fol. 1—56', 57—66', 67—76', 77—102', 103—160').

Filigrani: kroglja z zvezdama; polumesec s križem; kraljevska krona; razpeta živalska koža.

f. 1—21'. „Incipit opusculum (a magistro Johanne)³ Cesare in Vienna pronunciatum. In tractatulo isto × tempore longeuo. Amen. 3 tium de toto tractatu, qui editus est a magistro Johanne Cesare Vngaro, finitus feria V^{ta} post festum beati Gregorii, anno domini 1404. Explicuit opusculum... Et sunt bona puncta rethoricalia.“

f. 21'—24'. Prepisi nekaterih listin in pisem, katera se nanašajo na lavantinsko škofijo in prošitjo (zadnje datirano 1438). Med listinami na f. 23'—24' „Copia des landbriefs ze Kärnden“, deželni privilegij za Koroško, izdan v Št. Vidu 27. marca 1414. od vojvode Ernsta. Za prepisom zapis: „Da wart herczog Ernst auf den stül ze Karnpurg bey Zol gesezt vnd lech seine lehen, vnd die prelaten müsten die zezerung bezallen, die in Karnden sind, da müsst wir brobst Thomas vierzig phunt pheninng bezallen.“

f. 25—32. „Secuntur descriptiones omnium colorum. Color secundum Tulum sic diffinitur: Color est pulcher modus loquendi...“ (o pisemskem formularju).

f. 32'—41'. Primeri pisemskih formularjev (dopisi in odgovori) za različne prilike in stanove.

f. 41'—44'. Prepisi listin in aktov, od katerih se večina nanaša na lavantinsko cerkev. Datirani dokumenti so iz l. 1402.—1416.

f. 45—76'. Formularji listin in pisem na lat. jeziku, nekateri s prevodi „in wlgari“ (t. j. na nemškem jeziku).

f. 77—102'. Prepisi in formularji listin, katere se nanašajo po večini na lavantinsko cerkev. Datirani dokumenti so iz dobe 1362—1434.

f. 103—106'. Traktat o odpustkih (indulgentiae).

f. 107—132'. „Regulae“ papežev Johannes XXII, Benedikta XII, Klemensa VI, Inocenca VI, Urbana V, Gregorija XI, Urbana VI in Bonifacija IX (torej iz dobe 1316—1404).

f. 132'—135. „Nota quod collacio beneficii facta per ordinarium ante purificationem graciaram non tenet...“

f. 135'. „Anno domini etc. XXVIII die 12 ianuarii practica bona pro beneficia etc...“

f. 136—148. „Processus iudiciarii secundum stilum curie Romane in hunc modum...“

f. 148—152'. „Secuntur forme“ (formularji za listine).

f. 153. Prepisa dveh listin: salzburškega nadškofa Eberharda (6. jul. 1414) in arhidiakona Spodnje Koroške Erharda Widmarja (24. jul. 1414).

³ odtrgano.

Sl. 3. Maribor, Škof. bibl., kod. 148, f. 39, iniciala O.

f. 153'—159'. Traktat o odpustkih. „Indulgencia sic diffinitur...“ Na koncu: „finitum anno etc. XVI° etc., feria quinta ante dominicam palmarum.“

f. 160—160' in notranja stran ovoja: prepisi listin; datirani so iz dobe 1420—1437.

121

Papir; — 15. stol., prva polovica; — 29 × 22 cm; — 168 fol. (= 1 list + 14 sekst.); — gotška knjižna kurziva, dva stolpeca, tri roke (f. 2—52' in 55—77', 78—80, 86—157'); — broširano v perg. in usnjat hrbet; na sprednji strani sprednjega ovoja od sodobne roke „Wentzeslaus Newmaier“; na notr. strani zapis „Nota XII sunt species ebrietatis“; kodeks je uvezan iz dveh delov (1—85', 86—168').

Filigriani: volovska glava en façe v krogu; volovska glava sama; odprte škarje; očala (?).

f. 1—1': prazno.

f. 2—52'. „Beatus qui intelligit... In verbo proposito... ego frater Johannes, lector sacre theologie, ordinis sancti Benedicti, monachus monasterii sancti Lamberti licet minimus, ad reuerentiam passionis dominice vnum tractatulum eiusque expositionem in nomine Christi sum aggressus...“ (uvod do f. 4'). „Dicit ergo Johannes: Egressus Jhesum... conferre dignetur qui... Amen. Explicit expositio tractatuli cuiusdam, materia cuius est passio Christi computus. Per manus Johannis Milancz.“

f. 53—54: spis o „indulgentiae festiuitatis corporis Christi.“

f. 54': prazno.

f. 55—80. „Sermo bonus de VIII alienis peccatis“ in drugi govori.

f. 80'—85': prazno.

f. 86—157: „Incipit dictio membrorum (!) prime diete, que est de viciis, scilicet de peccato in communi et de peccato in speciali. Capitulum primum. Peccatum est deformitas × virginis filius qui... Amen. Expliciunt diete salutis eterne.“

f. 158—168': prazno.

122

Papir; — 15. stol., prva polovica; — 21 × 14,5 cm; — 278 fol. (= 1 list + 12 seksternijev + 1 septernij + 10 sekst., med fol. 122/123 odrezan en list); — gotška knjižna kurziva, en stolpec, ena roka (f. 2—270); — sodobna vezava, lesene platnice, prevlečene z rdečim usnjem; v usnje vtisnjeni ornamentalni pasovi, rozete in napisni trakovi z besedo „Maria“.

Filigriani: rog.

f. 1—1': ekscerpti iz Lombardovih sentenc.

f. 2—132. Komentar k „libri sententiarum“ Petra Lombarda. „Cvpientes aliquid de penuria. Sic incipit liber magistri Petri Lombardi in quo × videlicet vindictam etc. Expliciunt conclusiones quatuor (!) librorum sententiarum, quorum primus liber habet distinctiones 48, 2us 44^{or}, 3us 40^a et quartus 50^a.“

f. 132': prazno.

f. 133—270. „Liber igitur ethicorum Aristotelis continet decem particulares libros“ (vsebinska delitev do f. 139, f. 139' nepopisan, od f. 140

dalje komentar) × „*integra et perfecta. Amen. Deo gracias. Explicit summa de virtutibus secundum Aristotelis sententiam. Amen. Benedictus deus et pia mater eius.*“

f. 270'—278': prazno.

123

Papir; — 15. stol., prva polovica; — 22 × 14.5 cm; — 494 fol. (= 41 sekst. + 2 lista); — gotska knjižna kurziva, en stolpec, ena roka; — sodobna vez, lesene platnice, prevlečene z belim usnjem; sklepa manjkata; na sprednjih platnicah prilepljen naslovni listič; na hrbtu od roke 16/17. stol. „D. Th. Pars III.“

Filigrana: tehtnica; trovrhata gora s križem na srednjem vrhu.

f. 1—1': prazno.

f. 2—484'. „*Sancti spiritus assit nobis gracia. Tercia pars sancti Thome. Quia saluator noster × in fine eiusdem partis;*“ — f. 485—486'. „*Tabula huius 3^e partis;*“ — f. 486'—494'. „*Sequitur alia tabula 2^m alphabetum.*“

124

Papir; — 15. stol., ok. 1430—1450; f. 1—51': l. 1431; f. 54—94: l. 1433; — 29.5 × 21 cm; — 290 fol. (= 6 seksternijev + 1 kvint. + 4 sekst. + 1 kvint. + 1 sekst. + 1 ternij + 1 okternij [od katerega odrezani trije listi] + 10 sekst. [od zadnjega odrezan zadnji list]); — gotska knjižna kurziva in minuskula, eden in dva stolpca, šest rok (fol. 1—94; 95—140' in 184—289'; 141—169; 169'—171; 172—182'; 290'); — sodobna vez v lesene, z usnjem prevlečene platnice; gumbi in sklepa na platnicah odpadla; na hrbtu od roke 16/17. stol. „*Tab. Sententiaru Bibl.*“; — kodeks je uvezan iz 5 delov (1—94', 95—140', 141—171', 172—183', 184—290').

Filigrani: moška glava v profilu s trakom okoli čela; — glavi dveh kozlov, obrnjeni ena vstran od druge; — trovrhata gora s križem na srednjem vrhu; — čutara; — nakovalo.

F. 1—53'. „*Seriem huius tabele continentur auctoritates et sentencias byblie, prout in compilacionibus decretorum et decretalium inducuntur... Ego Johannes Callendrini, minimus decretorum doctor, huius opusculi fabricator, supplere precor ordine prelibato requirere loqui etc. Aaron... Explicit tabula... Scriptum anno domini M^oCCCC^oXXXI in Aschaffenburg et completum ipso die beati Bartholomei apostoli.*“

f. 54—94. „*[H]ac tibi archam... Gen. VI ca^o. Karissimi quam felix × consequi faciat Jesus Christus Amen. Amen. Amen. Explicit tractatus de archa Noe et finitus sub anno domini M^oCCCC^oXXXIII, proxima feria quinta post Vrbani pape.*“

f. 94': prazno.

f. 95—102'. „*Tractatus de aqua benedicta. Prologus. Iniunxit michi nuper reuerendissima paternitas vestra, pater colendissime, problema reuerendissimo magistro Johanni de Ragusio primo Bohemorum articulo respondententi per magistrum Petrum Anglicum propositum notare × Hec sunt reuerendissime pater et domine que ego uir humilis capellanus magister Johannes de*

Turrecremata ad probleuma per magistrum Petrum Anglicum propositum vestre dominacionis... presento etc. Amen."

f. 103—116. „Incipit speculum ecclesie compositum a domino Hugone de sancto Victore, doctore excellentissimo. Dicit apostolus ad Ephesios ca^o VI°. Induite vos... Hec armatura est...“ (Traktati „de vestimentis sacerdotalibus“, o maši, „de horis diurnis et nocturnis“, „incipit quoddam capitulum de dispositione ad celebrandam missam.“)

f. 116—140'. „Lymen confessorum vocatur hec doctrina, omnibus penitenciaris et confessoribus ad sciendum materia, per me pauperem episcopum Andream Hispanum minorem penitenciarium et Megarensensem episcopum et pontificem... completa et facta Rome dum ad partes Hispanie vellem ire... anno domini M^o.CCCC^o.XXIX, oblata per me... domino Jordano de Vrsinis, cardinalis et episcopus Albanensis... Lymen penitenciariorum × in casibus superscriptis etc. Et sic est finis.“

f. 141—158'. „Incipiunt casus super quarto libro decretalium etc.“ Na koncu: „Expliciunt casus Bernhardi quarti libri decretalium. Sit laus deo Christo. Amen. Etc.“

f. 159—165. „Arbor consagwinitatis. Iuxta modum et ordinem...“

f. 165—169. „Sequitur arbor affinitatis“.

f. 169'—171. „Amicorum sincerissimo... domino M. de Welcz sibi precipuo Hermannus de Treysa suorum minimus. Felici prosperitate × eterna bona concedere. Amen.“

f. 171': prazno.

f. 172—181'. „Hoc est corpus meum. Hec quatuor verba × Explicit tractatus Jeronimi de Praga, decretorum doctoris, reclusus heremita sacri heremi Camaldulensis, contra 4^{or} articulos peruersorum Bohemorum, editus anno domini etc. in sacro concilio Basiliensi etc. 1438.“

f. 182—182'. Prepisi treh pisem o bitki pri Lipanu 30. maja 1434: 1.) pisma Sigismunda papeškemu legatu in kardinalu Julianu „sancti Angeli“, dat. v Nördlingenu 3. jun. 1434; 2.) pisma cesarja Sigismunda baselskemu koncilu, dat. v Ulmu 4. jun. 1434; 3.) poročila, ki ga pošilja 1. jun. 1434 svetovalstvo praškega Novega mesta cesarju Sigismundu o zmagi nad Taboriti „intra monasterium Scalice et oppidum Cursim.“

f. 183—183': prazno.

f. 184—286'. „Sequitur de abstinencia. Capitulum primum. Abstinencia est duplex...“ (133 poglavij o grehih, čednostih itd., na f. 286—286' register). f. 286—289: „Incipiunt adoptaciones omnium sermonum in hoc libro contentorum prout competunt sabbatis, dominicis et feriis tocius anni.“ f. 289—289': „Incipiunt adoptaciones prout competunt de sanctis, apostolis...“

f. 290: prazno.

f. 290': „Quid. Igitur accedat...“

Sl. 4. Maribor, Škof. bibl., kod. 148, f. 54, iniciala O.

125

Papir, le fol. 1, 2 in 13 so iz perg.; — 1435; — 29.5×21.5 cm; — 254 fol. (= 1 list + 21 seksternijev + 1 list); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, ena roka; — sodobna vezava v lesene z rjavim usnjem prevlečene platnice; sklepa odpadla; na hrbtu od roke 16/17. stol.: „Tractatus Iurisciuilis & Canonici“.

Filigran: četverolista cvetka.

Iniciala U na fol. 2 v zlati, vinsko-rdeči, zeleni, roza, modri in rumeni barvi, z ovijačami.

f. 1: signatura iz 19. stol.: „B. IV. 73. Manuscriptum.“

f. 1': prazno.

f. 2—244': „Ut sacre veritatis \times virtute multa“ (predgovor). „Abbas non potest \times in quo finitur tractatus iuris ciuilis et canonici fratris Philippi de Browide, ordinis fratrum predicatorum. (R)ogo uos lectores orate pro collectore et scriptore.“

f. 245—254': indeksi, na koncu „Anno domini 1435“.

126

Papir; — 15. stol., sredina; — 29×21 cm; — 274 fol. (= 6 seksternijev

+ 1 kvaternij + 2 lista + 16 seksternijev); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, dve roke (ff. 1—175', 227—259); — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; dva sklepa odpadla; na hrbtu od roke 16/17. stol.: „De vicijs & peccatis“; pri vezavi so uporabljeni pergamentni listi s tekstom pridig iz 14. stol.

Filigrani: tehtnica; trovrhata gora s križem na srednjem vrhu; tehtnica v kombiniranem krogu — kvadratu.

F. 1—175'. „Dicturi de singulis viciis cum oportunitas se offereat...“

f. 176—226': prazno.

f. 227—240. „In nomine patris... (Q)veritur vtrum ex scripturis receptis a Iudeis possit probare saluatorem notrum fuisse hominem et deum × explicit... dicitata a fratre Nycolao de Lira de ordine fratrum minorum et doctore sacre pagine eiusdem ordinis etc.“

f. 240—259: pet pridig z začetki „(P)otens sis exhortare...“, „Liber generacionis Jesu Christi...“, „Liber generacionis Jesu Christi...“, „Dixit dominus ad Moysen...“, „(R)efulsit sol in clipeos...“

f. 259'—274': prazno.

127

Papir; — 15. stoletje, sredina; — 28,5 × 21,5 cm; — 233 fol. (= 13 seksternijev + 2 lista + 1 seksternij + 1 septernij + 1 ternij, od katerega je odtrgan en list + 1 seksternij + 1 sekst., od katerega manjkata dva lista + 1 sekst. + 1 binij + 1 ternij); — gotška knjižna kurziva, dva in eden stolpec, tri roke (1—158 in 212—227; 159—185'; 190—211'); kodeks je uvezan iz treh delov (1—189'; 190—211'; 212—233'); — sodobna vez, lesene z usnjem prevlečene platnice; gumbi in sklepa odpadla; pri vezavi uporabljeni pergamentni listi s tekstom iz 4. stoletja.

Filigran: razpeta živalska koža.

F. 1—158. Postila. „Receperunt mercedem suam. Mt. VI°. Omnes qui nunc in carnisbriuiō × glorificare patrem et... Amen“.

f. 158': prazno.

f. 159—185': pregled vsebine sv. pisma starega in novega zakona.

f. 186—189': prazno.

f. 190—211': razlaga Markovega evangelija, pogl. 1—16.

f. 212—227: nadaljevanje teksta s fol. 1—158.

f. 227'—233': prazno.

128

Papir; — 15. stol., sredina; — 29 × 21 cm; — 330 fol. (= 14 seksternijev + 1 kvat. + 4 sekst. + 1 kvint. + 5 sekst. + 1 sept. + okternij + 1 ternij); — gotška knjižna kurziva, 2 stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene z rjavim usnjem prevlečene platnice; v platnice vtisnjene rozete, ornamentalni pasovi, kvadrati s korakajočim jelenom itd.; na hrbtu listič z beležko iz 16./17. stol.: „Lombardus“; sklepa odpadla.

Filigrani: križ; volovska glava z rozeto med rogovi; mestno obzidje s tremi stolpi; tehtnica v krogu.

F. 1—2': prazno.

f. 3—328. Petrus Lombardus: *Libri sententiarum*. „Cypientes aliquid de penuria × usque uia duce peruenit etc.“
f. 328'—330': prazno.

129

Papir; — 15. stol., sredina; — 28.5 × 21 cm; — 413 fol. (= 31 seksternijev + 3 sept.); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene z rjavim usnjem prevlečene platnice, v te vtisnjeni ornamentalni okraski; dva sklepa in gumbi odpadli; na hrbtu listič z zapisom 16./17. stol.: „D. Thom. Pars III“.

Filigrana: volovska glava z rozeto med rogovi; tehtnica v krogu.

f. 1—1': prazno.

f. 2—399'. Thomas. *Super tertio sententiarum*. „In nomine patris et... Amen. Cum desiderarem vestris caritatibus × domino largiente“ (uvod). „In prima distincione × virtus et fortitudo per... Amen.“

f. 400—400': prazno.

f. 401—413: vsebinsko kazalo.

f. 413': prazno.

130

Papir; — 15. stol., sredina; — 30 × 21.5 cm; — V + 141 fol. (= 1 ternij + 8 seksternijev + 1 ternij + 1 okternij + 1 kvat. + 1 sekst. + 1 kvat. + 3 listi; od tega manjka po 1 list od 1. sekst., 2. ternija [med f. 101/2], 1. okternija [med f. 113/4] in 1. kvat. [med f. 120/1] ter trije listi od zadnjega kvaternija); — gotška knjižna kurziva; en stolpec na f. 49—101' in 103'—112, ostalo dva stolpca; dve glavne roke (1. roka: f. 1—48', 102—120, 122—138'; 2. roka: f. 49—101'); — sodobna vez v lesene, deloma z belim usnjem prevlečene platnice; na hrbtu od roke 16/17. stol.: „Beraldi de Soto super Almaiorem Commentaria“, „De Cephalea et Emigranea“; sklep odpadel.

Filigrani: tehtnica v krogu; nakovalo; zvon; pokoncu stoječ kozorog; črka R.

F. I—V'. „Tabula super comento 9 Almansoris kasus, continens c. 92“. Dodano od druge poznejše roke „Autor Geraldus de Solo“. Na istih folijih beležke o zdravilih in boleznih, recepti in podobno.

f. 1—122. „Dolor capitis. Cephalea. Super 9 Almansoris commentum Geraldii de Solo. De cephalea et emigranea. Notat circa rubricam × creatorum omnium cui... Amen.“

f. 112'—115'. „Incipit tractulus magistri Johannis de cirurgia et flebotomia. Medelam morborum × vlcam carnis. Et sic est finis. Deo gracias.“

f. 115'—121': spis o garjah („scabies“), slede recepti in beležke medicinske vsebine.

f. 122—138': dodatki in nadaljevanje teksta na f. 1—112.

f. 139—141': deloma prazno, deloma razni recepti medicinske vsebine in podobno, od različnih rok.

Na notranji strani sprednjih platnic: „Is(te) liber est Heinrici Rugeris de Pegnitz, emptus ab b. G. Swenbenbrueg 48“. (Pegnitz juž, od Beyrutha na Bavarskem).

131

Pergament; — 15. stol., sredina; — 33×22 cm; — 126 fol. (= 1 kvint., od katerega je prvi list prilepljen na sprednje platnice + 1 seksternij + 10 kvinternijev + 1 ternij, od katerega je zadnji list prilepljen na zadnje platnice); — gotška knjižna minuskula, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene, z belim usnjem prevlečene platnice, dva sklepa odpadla, na platnicah od sodobne roke: „Magister Nycolaus de Gorra super Matheum“.

F. 1—1': prazno.

f. 2—125': „Egredimini et videte filie Syon \times non tacerem“ (predgovor f. 2—4). „Incipit capitulum primum. Liber generacionis Jesu Christi. Sicut fluius \times de forma baptismi. Expliciunt dicta magistri Nycolai de Gorra super Matheum. Deo gracias.“

f. 126—126': prazno.

Na notranji strani sprednjih platnic: „Istum librum emit magister Johannes Spiess de Rotenburga. Anno 1468.“ Na notranji strani zadnjih platnic: „Istum librum emi a quodam fratre ordinis minorum pro 7 antiquis saxagenis, et fuit cuiusdam fratris de ordine eodem, nominato Peterman, pro tunc confessore in Weissenfels“.

132

Papir; — 15. stol., sredina; — 30.5×21.3 cm; — 331 fol. (= 2 lista + 5 kvint. + 3 listi + 1 sekst. + 19 kvint. + 2 sekst. + 5 kvint.); — gotška in humanistična minuskula, dva in eden stolpec, 12 rok (fol. 3—141'; 144—147' in 256—257'; 148—160'; 161—164; 164'—167'; 168—230'; 230'—255'; 258—286'; 287—289'; 292—313; 314—321'; 322—331); kodeks je uvezan iz štirih delov (1—147', 148—167', 168—257', 258—331'); — sodobna vez v lesene platnice, katere so na hrbtu prevlečene z rdečim usnjem; na ostankih kovinastih okovov je v reliefu upodobljen „Agnus Dei“; na zadnjih platnicah od sodobne roke: „Lectura quarti decretalium“, isto s signaturo Q XV na prav tam prilepljenem lističu; na hrbtu od roke 16/17. stol.: „Lectura quarti Decretal.“

Filigrana: trovrhata gora s križem na srednjem vrhu; razpeta živalska koža.

F. 1—2': prazno.

f. 3—141'. „Incipit materia de sponsalibus siue rubrica de sponsalibus. In nomine sancte... die XXVIII decembris, antistite domini nostri Jesu Christi 1441. Sequitur rubrica de sponsalibus \times non sint correcte... Padue primi iulii 1441, hora XII cum dimidia, in scolis meis consuetis.“

f. 142—143': prazno.

f. 144—147': citati iz 1. do 4. knjige dekretalij.

f. 148—160'. „(I)n nomine domini. Amen. Quia circa arborum consanguinitatis et affinitatis declarationum...“

f. 161—164. „(C)irca lecturam arboris diuersis olym diuersum modum tenentibus Johannes de Deo Hispanos post illos lecture ipsius arboris nouum modum assumens...“

f. 164'—167': traktat o „arbor consanguinitatis“ (z rodovniki).

f. 168—255'. „(T)rinus utriusque. Famosum est altum deuotum ac spirituale...“ (traktat o grehah, pokori, spovedi, odpustkih itd.).

Sl. 5. Maribor, Škof. bibl. kod. 148, f. 85', iniciala I.

f. 256—257': citati iz 4. in 5. knjige dekretalij.
 f. 258—286': „Tractatus consciencie et diuersorum casuum fori conscienciosi. Quia plerique prelati × perfrui beatorum in secula...“

f. 286'—289': juristični citati in beležke.

f. 290—291': prazno.

f. 292—313. „(A)b excommunicato. Ista est famosa decretalis × attribuere me existimetis.“

f. 313': prazno.

f. 314—318. „(C)irca secundum dubium...“

f. 318'—321'. „(Q)uidam modus in. Ut dominus Anto de Butrio...“

f. 322—331: pregled cerkvenega prava v izvlečku.

Na notranji strani zadnjih platnic: „Iste liber spectat monasterio beate Marie Virginis in Walderbach Ratisponensis diocesis, mihi mutuatus 93. Vlricus Tenofelder intunc manasterio prepositus subscripsit.“ (Walderbach severovzhodno od Regensburga.)

133

Papir; — 15. stol., sredina in druga polovica (f. 2—84: leta 1464, f. 84'—119: leta 1456); — 29,5 × 21 cm; — 213 fol. (= 1 list + 4 sekst. + 1 sept. + 10 sekst. + 1 kvint. + 1 sekst. + 1 kvat.); — gotska knjižna kurziva, šest glavnih rok (2—38, 38'—174, 184—188', 189—192', 206—208', 209'—211); kodeks je uvezan iz štirih delov (1—123', 124—183', 184—205', 206—211); — sodobna vez v lesene, z rvajim usnjem prevlečene platnice; v sprednje platnice je vtisnjen ornamentalni okvir, izpolnjen s paralelogrami z upodobljenim dvoglavim orlom v poletu in stiliziranim liljnim cvetom; v zadnje platnice so vtisnjene rozete in napisni trakovi z imenom „Mara“; gumbi in sklepa odpadla.

Filigrani: nakovalo v krogu; tehtnica v krogu; križ v krogu; glava v profilu s trakom preko čela; tehtnica v kombiniranem krogu — kvadratu.

F. 1—1': prazno.

f. 2—84: „Auctores operis: Dyonisius, Hylarius, Crisostomus, Beda, Ysedorus (!) Augustinus, Simachus, Cassiodorus, Haymo, Rabanus, Rabimoyses, Damascenus, Ambrosius, Odrienes (!), Gregorius, Bernhardus, Jeronimus, Anshelmus, Esicius, Adamancius. Et post hoc sequitur dominica prima adventus etc. Dominica prima adventus. Quecumque scripta sunt. Rom. XV. Vt sufficienciam...“ (uvod). Slede odlomki iz del omenjenih avtorjev, za uporabo pri pridigah ob nedeljah in praznikih cerkvenega leta, kakor to kaže kazalo na fol. 81'—84. Na koncu: „+ 64 + 4:5:7:9:8. Wart recht.“

f. 84'—119. Liber scintillarum. „Iste libellus maxime in primis...“ Uvod, nato citati iz evangelijev in cerkvenih avtorjev. Na koncu: „Est finis huius libri in die Maximiliani, anno domini 1465° etc.“

f. 119'—122: „Sequitur hystoria de corpore Christi“.

f. 122'—123': razlaga raznih latinskih izrazov, na koncu: „Hec magister Bartholomeus Parisie in libro sapiencie astrologus.“

f. 124—174: evangeliji in razlage posameznih evangelijev.

f. 174'—182: prazno.

f. 182': „Nomina prophetarum etc.“

f. 183—183': prazno.

f. 184—188': latinski in odgovarjajoči nemški prevodi izrekov iz Sv. pisma, razdeljeni v osem poglavij.

f. 189—192': „Pro salutacione in Jesu Christo...“

f. 193—205': prazno.

f. 206—208': gradivo za tri pridige.

f. 209: prazno.

f. 209—211: „Sacra sinodus que conuenit in Salzburga anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo... (poročilo o salzburški sinodi iz leta 1451). Na koncu „Collacionatum per me Leonardum Dietterstarffer notarium in premissum“.

f. 211: beležke o „dolor“.

134

(Stara sign.: A. I. 34.)

Papir; — 1458 (gl. f. 473'); — 29 × 21·5 cm; — 475 fol. (= 39 sekst. + 1 kvat., od katerega manjka en list); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, ena roka (f. 1—473'); — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; sklepa in gumbi odpadli; na notr. strani sprednjih platnic perg. list s hebrejskim tekstom.

Filigran: nakovalo v krogu.

F. 1—473': Sveto pismo starega zakona, s predgovori sv. Hieronima. Na koncu (f. 473'): „Deo gracias 1458“; — f. 474—475: prazno; — f. 475': „Dispositio veteris ac noui testamenti infra ordinem et numerum librorum;“ — notr. stran zadnjih platnic: „Hic signantur libri veteris et noui testamenti infra ordinem.“

Na notr. strani sprednjih platnic: „Ego Symon Goliss de Furstenveld emi hunc presentem librum a fratre Hainrico ordine predicatorum pro V libris et III solidis, sub anno domini 1466, sexta die kalendis februaryi“.

135

Papir; — 15. stol., sredina in druga polovica; f. 160—243': 1458; f. 22—44', 46—53: 1462; f. 10—21, 61'—63': 1463; f. 64—111: 1467; — 29 × 21·5 cm; — 247 fol. (= 1 sekst., od katerega je prilepljen prvi list na platnice, zadnja dva sta pa odrezana + 3 sekst. + 1 kvint. + 1 kvat. + 11 sekst. + 1 okternij + 3 sekst.); — gotška knjižna kurziva, eden (f. 22—44') in dva stolpca (ostalo), tri roke (1. r.: 1—159'; 2. r.: 160—204' in 212—216'; 3. r.: 204'—211' in 216'—247'); — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; sklep odpadel; kodeks je uvezan iz treh delov (1—111', 112—159', 160—247').

Filigrani: tehtnica v krogu s šestokrako zvezdo na vrhu, tehtnica v kombiniranem krogu — kvadratu; tehtnica sama; črka A; navskriž položena meča; nakovalo v krogu.

F. 1—6'. „Incipit kalendarium, in quo reperitur, in quo anno, mense, die et indicione quodlibet ewangelium tam de sanctis quam de tempore sit factum.“

f. 7—7'. „Item secundum Remigium, Bernhardum et Augustinum. Jesus Christus natus...“ (na kronološki način razporejeno Kristusovo življenje).

f. 8—9': prazno.

f. 10—21. „Simpliciores et minus expertos confessores de modo audiendi confessiones informare cupiens aliqua in hoc trac-

tatu × ammonicionibus impulsabis etc. Deo gracias. Et sic est finis. Anno domini etc. 63. S. G.“

f. 21': prazno.

f. 22—44'. „Ecce nunc tempus... Duo sunt tempora hominis × in quo nos custodiat qui... Amen. Etc. Finis conceptorum reuerendi magistri Nicolai Tinchkelspuchel de tribus partibus penitencie, sed sunt scripta per me Symonem Goliss de Furstenfeld, sub anno domini etc. '62' etc. Deo gracias.“

f. 45—45': prazno.

f. 46—53. „(Q)vodcumque solueris... Hec verba Christus × indulgenciarum facere etc. Simon Golis. (H)ec est finis tractatus indulgenciarum magistri Johannis Gewss, scriptum per me Symonem etc. Anno 62. Etc. Deo gracias.“

f. 53—55': prazno.

f. 56—61. „Vtrum caro et sagwis (!) Christi visibiliter in sua propria forma totaliter et secundum aliquam sui partem habeatur hic in terra. Quia sic caro × humane vtilitati etc. Deo gracias.“

f. 61'—63'. „Notandum quod beata virgo × qui solus es. Etc. Deo gracias. S. G. 63. Determinacio Pauli de Veneciis super opinionem concepcionis virginis gloriose etc.“

f. 64—111. „Misit verbum suum × diuine iusticie cui sit honor... Expliciunt questiones quarti sentenciarum numero .d. et XLI. Amen. Symon Goliss de Furstenfeld scripsit sub anno 1467. Simon. Anna. 1467.“

f. 111': prazno.

f. 112—159'. „Titulus super compendium theologicę veritatis“ (do fol. 112'). „Primus liber est de natura diuinitatis. Quod deus est. Capitulum I. Deum esse × de terminalibus. Amen“ (6. in 7. knjiga manjkata).

f. 160—243'. „Prologus. Uenite ambulemus... Ysaias 20. Qui uolumus prout...“ „Diuino primitus inuocato auxilio × dominum nostrum saluatorem qui... Expliciunt 12 articuli fidei anno etc. 58. Pro tabula expositionis simboli apostolorum...“ (Kazalo na fol. 237—243'.)

f. 243'—247'. „Inhibiciones tempore pascalis. In concilio generali a papa Innocencio 3°...“

136

Papir; — 15. stol. sredina in druga polovica (f. 1—180': l. 1460); — 28.5 × 21.5 cm; — 240 fol. (= 20 seksternijev); — gotska knjižna kurziva, dva in en stolpec, dve glavne roke (1—192', 193—226); — sodobna vez v le-sene, z rdečim usnjem prevlečene platnice; sklepa manjkata; na sprednjih platnicah listek s sodobnim zapisom „Tractatus multi et boni in theologia et de peste, ars memorie“; istotam spodaj „Consiliator Petrus de Abano“; na hrbtu od roke 16./17. stol. „D. Th. Tractatus super Pr. nr.“; na notranji strani sprednjih platnic seznam vsebine, sestavljen od kasnejše roke; kodeks je uvezan iz treh delov (1—180', 181—192', 193—240').

Filigrani: trovrhata gora s križem na srednjem vrhu; tehtnica v krogu; tehtnica v kombiniranem krogu — kvadratu; tehtnica sama; v profilu

Sl. 6. Maribor, Muzej, kod. 156, f. 121, iniciala C.

upodobljen korakajoč krilati pol konj — pol orel; volovska glava z rožo med rogovi.

f. 1—10'. „Tractatus sancti Thome de Aquino super pater noster. Pater noster. Inter alias oraciones × nos a malo. Amen. Sequitur.“

f. 10'—38. „Tractatus Alberti Magni de virtutibus“ (f. 10'—11: vsebina, f. 11—38: tekst, „Sunt quedam vicia × virtutes enarrare etc. Et sic est finis. 1460...“

f. 38—41. „Incipit tractatus memoratiue artis. De arte memoratiua. Circa artem memoratiuam × ad dei laudem qui...“

f. 41'—56. „Incipit tractatus sancti Thome super symbolum apostolorum. Credo in in (!) vnum deum × perducere dignetur. Explicit...“

f. 56'—62. „Tractatus de confessionibus audiendis, continens cautelas bonas cuiusdam deuoti doctoris Parisiensis. Et si virtus × mora scientia etas etc. Finis... anno domini 1460.“

f. 62': prazno.

f. 63—68'. „Tractatus de corpore Christi, quomodo homo se preparare debet ad huiusmodi sacramentum. Ad honorem gloriose × prestare dignetur. Amen.“

f. 68'—84'. „Incipit tractatus doctoris venerabilis fratris Thome de Aquino de regimine principum, ad regem Cipri. Cogitanti mihi × quia vero etc. Et sic est finis.“

f. 85—89. „Incipit responsio fratris Thome ad magistrum ordinis, super quibusdam articulis etc. Reuerendo in Christo patri fratri Johanni × nullatenus requirebat etc. Explicit.“

f. 89—93'. „Incipit responsio fratris Thome super quibusdam articulis, ad lectorem Venetum etc. Litteris uestris × suffragia rependatis etc. Amen. Explicit.“

f. 93'—97. „Incipit tractatus de sortibus fratris Thome de Aquino,⁴ ordinis predicatorum, ad magistrum Jacobum de Thouengo... Postulavit a me × aliquid bonum etc. Explicit.“

f. 97—97'. „Incipit tractatus fratris Thome de Aquino, ordinis predicatorum, de iudiciis astrorum, ad quandam militem etc. Quia quesuisti × iudiciis astrorum etc. Explicit.“

f. 97'—100. „Incipit tractatus doctoris venerabilis fratris Thome de Aquino, ordinis fratrum predicatorum, de motu cordis, ad magistrum Jacobum de Castro celi etc. Sic scribitur in libro × dicta sufficiant etc. Explicit.“

f. 100—104. „Incipit tractatus fratris Thome de Aquino, ordinis predicatorum, de principiis nature, ad fratrem Siluestrum. Quoniam antequam × omnium aliorum. Explicit.“

f. 104—111. „Incipit tractatus fratris Thome de sacramentis ecclesie et de articulis fidei. Prologus ad archiepiscopum Panormicarum“ (f. 104). „Postulat a me × eorum vitandi“ (prolog). „De 1° articulo. In primis igitur × ad quam gloriam. Amen. Explicit.“

f. 111—113'. „Incipit tractatus fratris Thome de occultis operacionibus nature. Quoniam in quibusdam × dicta sufficiant. Amen. Explicit.“

f. 114—136'. „De arte memoratiua tractatus. Memoria fecunda...“

f. 137—143. „Sermo in cena domini ad clerum. Thema. Cepit lauare... Explicit sermo... anno domini MCCCC60, Salczburge.“

f. 144—144': prazno.

f. 145—174. „Tractatus de perfeccione vite spiritualis sancti Thome. Quoniam quidam × faciem amici sui etc. Ex sic est finis... anno domini MCCCC60, regnantibus Pio papa secundo et Friderico tercio⁵ Romanorum imperatore, duce Austrie.“

f. 175—180: prazno.

f. 180: „Optima recepta contra pestem“ (od kasnejše roke).

f. 181—192'. „Tractatus de medicis et medicina, collectus a fratre Johanne de Capistrano, et presertim de clericis volentibus medicari. Queritur an tempore pestis × tangit medicos. Explicit tractatus... collectus Wratislaue,⁶ anno domini MCCCCLI, regnantibus Friderico tercio imperatore et Nicolao papa quinto. Et Friderici tempore incepit persecucio cleri fere per totum mundum vnde antiquitus...“ — Slede historične notice o kölnskem nadškofu, nato iz l. 1460. o nadškofu iz Mainza, škofih iz Eichstätt, Bambergu in Würzburgu, bavarskem vojvodu Ludoviku, ogrskem kralju, kralju Juriju Podëbradu, utrakvistih itd.

f. 193—226. Humbertus O. Pr., De potestate terrena. „(C)vm pars illustris ecclesie × clamare ad deum 12°“ (f. 194). „Incipit

⁴ kor. iz aliquino.

⁵ tercio dodano od poznejše roke.

⁶ pred Wratislaue črtano Erfor.

liber primus fratris Hvmberti 5^{ti} magistri ordinis predicatorum. Quod potestas terrena pocius timenda quam appetenda. Cvm inordinatus...“
f. 226'—240': prazno.

137

Papir; — 15. stol, sredina in druga polovica; f. 142—165': l. 1466 ; — 29·5 × 22 cm; — 170 fol. (= 4 sekst. + 1 kvat. + 4 kvint. + 1 sekst., od katerega manjka zadnji list + 2 sekst. + 1 kvat., od katerega sta odrezana dva lista + 1 ternij, od katerega sta odrezana dva lista + 17 listov + 1 sekst.); — gotška knjižna kurziva, osem glavnih rok (1.: 2—56'; 2.: 57—76'; 3.: 77—107; 4.: 108—117 in 121—132'; 5.: 117'—120', 132'—136', 138—141'; 6.: 117'—118 in 137—137'; 7.: 142—157; 8.: 157—165' in 167—169'); — kodeks je uvezan iz štirih delov (1—56', 57—107', 108—141', 142—170'); — sodobna vez v lesene, z belim usnjem prevlečene platnice; kovinasti gumbi in sklepi manjkajo; na zunanji strani sprednjih platnic je zabeležena od roke 15. stol. vsebina kodeksa.

Filigrani: volovska glava z rozeto med rogovi; glava enoročca; krog z zvezdama.

F. 1: radi vlage je tekst deloma zabrisan, deloma manjka.

f. 1': prazno.

f. 2—48'. *Speculum humanae salvationis*. Tekst v začetku deloma nečitljiv, deloma pomanjkljiv. Od naslova je mogoče še čitati: „...cuiusdam noue conpi... speculum humane sal...“; f. 2—3': vsebina, f. 4—4': uvod, f. 4'—48' tekst. „Primum capitulum. De casu Luciferi et de creacione hominis. Incipit speculum humane saluacionis...“

f. 48'—56'. „Molitve, govori in drugo. Na koncu „Finito libro sit laus et gloria Christo. Benedicat me Marcus, Matheus, Lucas, Johannes. Empmzamus Sennahoi, Sucram, Swetham, Sacul em tacideneb.“

f. 57—107. *Vita beatae Virginis Mariae*. „Cum (...) sorum sanctorum gesta × vita beate Virginis appellaretur“ (uvod). „Incipit prologus in vitam... Virginis Marie... Sanctus Epyphanius doctor veritatis × Jesum collaudare. Explicit prologus. Incipit vita... In ciuitate Nazareth × Explicit liber... Virginis Marie que...“

f. 107': prazno.

f. 108—117: „Te igitur clementissime pater. Primo sciendum quod...“ (traktat o mašnih molitvah in obredih).

f. 117'—120': pridige (z nemškimi glosami).

f. 121—132': nadaljevanje teksta s f. 108—117.

f. 132'—137': pridige in gradivo za pridige (z nemškimi glosami); na f. 137' med drugim recept „Regonem (!) contra pestilenciam magistri Wilhelmi de Walis.“

f. 138—141'. *Precepta synodalia*.

f. 142—165'. „Opus super summam Remundi.“ Na koncu: „Finitus est anno LXVI°, sabbato ante Letare, per manus Christiani. Explicit opus super summam Remundi.“

f. 166: prazno.

f. 166': načrt za pridigo „dominicam (!) 4^{or} temporum.“

f. 167—169'. „De sancto Anshelmo curiale et de beata virgine Maria. Beatus beatus (!) Anshelmus longo tem-

pore \times ex corde conpaciebantur. Et sic patet finis. Explicit expliciunt per manus cuiusdam socii.“

f. 170—170': razne beleške.

138

Papir; — 1470 (gl. f. 386); — 28.5 \times 21 cm; — 390 fol. (= 1 sekst., od katerega so trije listi odrezani + 16 sekst. + 1 kvint. + 2 sekst. + 1 kvint. + 2 sekst. + 1 kvint. + 1 sekst. + 1 kvint. + 3 sekst. + 1 kvint. + 6 sekst. + 4 listi); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene, z rdečim usnjem prevlečene platnice; v usnje vtisnjeni ornamentalni pasovi, rozete itd.; sklepi odpadli; fol. 236—240 bi morali pravilno biti uvezani za sedanjim fol. 245.

Filigrana: tehtnica v krogu; uncialna črka M s križem na vrhu.

Iniciale, s peresom risane, nekatere kolorirane z rdečo barvo.

F. 1—9': prazno.

f. 10—386. „De ordine predicatorum“. „Quia saluator noster...“ Na f. 379—386 vsebinsko kazalo. Na koncu „Anno domini millesimo .CCCC.^oLXX.^o Laudetur deus et sancta mater eius. Jesus.“

f. 386'—390': prazno.

139

Papir; — 15. stol., sredina in druga polovica (f. 1—161 pred l. 1472); — 28.7 \times 21.5 cm; — 246 fol. (= 12 sekst. + 1 oktarnij + 1 list + 7 sekst. + 1 list); — gotška knjižna kurziva, dva stolpca, dve roke (ff. 1—161, 162—245') in dva dela (ff. 1—161', 162—246'); — sodobna vez v lesene, z rdečim usnjem prevlečene platnice; na hrbtu od roke 16. stol. (?) „Sermones“; za ovoj in pri vezavi uporabljeni fragmenti antifonarija na perg., od roke 14. stol.

F. 1—161. Pridige za dobo od Velike noči do adventa. Na koncu: „Ex sic est finis huius operis, deus laudetur.“ Nato od druge roke: „Orate pro anima Vdalrici sacerdotis et huius libri scriptoris, cuius anima requiescat in pace. Amen. Obiit autem anno domini 1472, sequenti die post Gerdrudis.“

f. 161': prazno.

f. 162—245': „De sanctis sermones“ (f. 162—185' pridige za Marijine praznike, f. 186—245' za svetniške praznike in druge prilike).

f. 246': prazno.

f. 246': beleške za pridigo na besede „Gaudete et exultate...“

140

(Stara signatura: C. IX. 50.)

Perg.; — 15. stol., druga polovica, pred l. 1484; — 37 \times 28 cm; — VIII fol. + f. 1—127 + V fol. + f. 128—253 (od teh manjkajo foliji 11, 51, 73, 74, 76, 77, 84, 85, 97, 98, 127, 240—247, dva nenumerirana folija za l. 127 in najmanj dva folija za l. 253); — prvotno je kodeks obsegal 12 kvat. + 2 lista + 3 kvat. + 2 ternija + 7 kvat. + 1 ternij + 1 kvint. + 7 kvat.); — psalteriala, ista roka je napisala tekst na fol. III—VIII' in 1—252'; — sodobna vez, lesene z rjavim usnjem prevlečene platnice; v usnje vtisnjene rozete, ornamentalni pasovi in podobno; v sredi zunanje strani obeh platnic rozeta iz kovine; od vogalnih okovov sta dva zadaj odpadla, ob robu okovov napis AVE * MARIA * GRACIA * PLENA * DOMIN; dva sklepa skoraj popolnoma odpadla, na ostanku enega napis AVE * MARIA * GRACIA.

Iniciale. F. 1, črka A, v modri barvi; v loku črke sedi Kristus, ogrnjen rdeč plašč, z desnico blagoslavlja; proti Kristusovi glavi sta nastavljena zelena puščica in rdeč meč; okoli teksta vitice s cveticami in pticami.

F. 112, črka S, zelena, na zlatem dnu v rdeče-modrem okvirju. V črko vrisana zidana hišica z rdečo streho in zapahnjenimi vrati. Skozi okno gledata Mati Božja in sv. Peter. Nad streho golob — sv. Duh.

Na listu, ki sledi fol. 127, črka T, modra, na zlatem dnu v zeleno-rdečem okvirju. Okoli teksta rastlinsko-cvetlični ornament z vrisanim pavom.

F. 128, črka D, modra, na zlatem dnu v zeleno-rdečem okvirju. V loku črke Kristus, do ledij gol, z ranami in trnjevo krono, naslikan kako vstaja iz groba. Ornamentalne vitice.

F. 226, črka E, modra, na zlatem dnu, v zeleno-vijoličastem okvirju. V loku črke sv. Peter, oblečen v modro obleko in rdeč plašč, v desnici ključ. Ornamentalne vitice. (Gl. sl. 1.)

F. I: signatura C. IX. 50 in zapis „Friderici ab Hollenegg“ od novejše roke.

f. I'. Sodobni zapisi: „Ain mespuech. Das puech hat kaufft her Wolfgang von Trautmanstarff, ritter vmb XXX⁷ gulden, an sand Florians-tag, anno domini etc. LXXXIII^{III} jar.“ — „Anno Cryssty 15·10 jar hat dieses puech khaufft herr Frydrych vonn Hollnegkh, aus dem Muer khlasten zu Grätz, von den minor pruedernn der zeytt darinen wunnndt, vmb viervirdzwaitzig reinisch gullden, vnd zu Sanndt Gillgn pfarrkhirsch zu Graetz gegeben.“ Slede imena datirana z letnico 1560 „Killiani Wuerhret“ (?), „Xber von Hollnegkh“ in „E... Rostenberger.“

f. II—II': podatki za zgodovino rodbine Hollnegkh, napisani v 16. stol.

f. III—VIII: koledar (svetniki kažejo na salzburško diecezo).

f. 1—253'. *M i s a l.* — (f. 1—165' „Dominica prima in aduentu domini: Ad te leuau...“; — f. 165'—226 „Sequitur de sanctis“; — f. 226 do 253' „Incipit commune sanctorum“; konec manjka).

141

Papir; — 15. stol., druga polovica; — 28·7 × 22 cm; — 260 fol. (= 8 seksternijev + 1 kvat. + 13 sekst.); — gotška knjižna kurziva, dva stolpeca, ena roka; — sodobna vez v lesene, z rdečim usnjem prevlečene platnice; vokalni okovi in sklepa odpadla; v usnje vtisnjeno: kvadrati s ptico z razprtimi krili; napisni trakovi z besedo „Maria“; rozete, lilijni cvetovi itd.; kot ovoj služi pred in za tekstom samega kodeksa po en perg. list, popisan z antifonnarnim tekstom v okrogli minuskuli iz druge polovice 11. stol.; na hrbtu vezave od roke 16. stol. (?): „Hugonis Sermones“.

Filigrani: tehtnica v krogu; navskriž položeni puščici; tehtnica z zvezdo.

F. 1—251'. „Incipiunt sermones dominicales super ewangeliis de tempore, editi per venerabilem virum Hugonem de Prato, ordinis fratrum predicatorum. (E)cce dabit... Ps. 67. Quamuis a multis × fructum allaturi“ (predgovor). — „Dominica 1^a aduentus domini sermo de ewangelio × in regno dei etc. Et sic est finis.“

⁷ Popravljen v XXXI.

- f. 252—255'. „Sermo ad clerum.“
 f. 256—260': prazno.

142

Pergament; — 15. stol., druga polovica; — 36,5 × 27 cm; — 57 fol. (= 1 list + 7 kvaternijev + 1 list; od šestega kvaternija manjka med fol. 44/45 en list [kanonska slika]); — psalterialis, ena roka, en stolpec; — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; v platnice vtisnjena gotška ornamentika; dva sklepa odpadla; na sprednje platnice je prilepljen listek s sodobnim zapisom: „Ordines habite adoremus .7. bris“; na hrbtu listek z zapisom od roke 16/17. stoletja: „Ord(ines) Clericorum generales in Septemb.“

Iniciala T na fol. 45, izdelana v zlati, rdeči, modri in zeleni barvi, z ovijačami.

F. 1—1' (ovojni): prazno.

f. 2—7'. „Incipiunt ordines generales de mense septembris. Sabbato quatuor temporum eiusdem...“

f. 7—57. „Ordo ad clericum faciendum“.

f. 57': prazno.

143

Papir; — 15. stol., druga polovica; — 21,5 × 14 cm; — VIII + 112 fol. (= 25 kvaternijev); — gotška knjižna minuskula, en stolpec, ena roka; — sodobna vez v platnice iz lepenke, prevlečene z rjavim usnjem; sklepi odpadli; na hrbtu listič z zapisom: „Liber de Con(ser)cracione ecclesiae, altaris, coemiterii“.

Filigran: sidro v krogu z zvezdo nad samim krogom.

F. I—I': prazno.

f. II—II': „Ad consecrationem ecclesie hec sunt necessaria“; — f. III—IV': „Ordo ad pueros consignandos“; — f. V—VIII': prazno; — f. 1—33: „Ordo in consecratione altaris“; — f. 33—43': „Ordo in consecratione cimiterii“; — f. 43'—50': „Ordo benedictione campane“; — f. 50 do 62: „Ordo in consecratione ecclesie“; — f. 62'—66: „Ordo in reconciliacione ecclesie“; — f. 66'—71: „De reconciliacione ecclesie officium“; — f. 71'—76: „Ordo in reconciliacione cimiterii“; — f. 76'—92': „Ordo qualiter ordines celebrentur“. — f. 93—112': prazno.

144

(Stara signatura: C. IX. 10. a.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 37 × 27 cm; — 56 fol. (= 7 kvat.); — gotška psalteriala, ena roka, en stolpec; — sodobna vez v lesene, z usnjem prevlečene platnice.

Iniciala v modri, zeleni, rumeni, vijoličasti in zlati barvi, z viticami ob tekstu, večje na f. 1 (O) in 46 (T).

F. 1—56'. „Ordines sabbato sancto pasce dicte per dominum episcopum.“ Konec na zadnjem listu manjka.

145

(Stara signatura: C. IX. 10. b.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol. — 37 × 26 cm; — 57 fol. (= 1 kvint, od katerega manjka en list med f. 9/10 + 4 kvat. + 1 okternij); — pismo, roka, stolpec in vezava kot v kodeksu pod št. 144.

Iniciale kot v kodeksu pod št. 144, večji in bolj bogato ste izdelani iniciali na f. 1 (O) in f. 46 (T).

F. 45'. Celostranska kanonska slika v okviru modre, rdeče, vijoličaste in zlate barve (26 × 18 cm). Kristus visi razpet na križu, katerega spodaj čepč objema sv. Magdalena, oblečena v modro obleko. Na levi (od gledalca) stoji Mati Božja v zlati obleki z modro ornamentiko in modrem plašču, ki ga ima potegnjenega preko glave. Na desni stoji sv. Janez v halji vijoličaste barve in rdečem, modro podšitem plaščem. Ob njem na tleh mrtvaška glava. Ozadje je izpolnjeno z zlatimi štirioglatimi polji, ornamentiranimi z belo, modro in vijoličasto barvo. (Gl. sliko 2.)

F. 1—1': prazno.

f. 2—57'. „Ordines clericorum generales sabbato quatuor temporum post festum penthecostes.“

146

(Stara signatura: C. 10. IX. c.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 37 × 27 cm; — 61 fol. (= 1 kvint., od katerega manjka en list med f. 9/10 + 6 kvat. + 1 binij); — pisava, roka, stolpec in vezava kot v rokopisu pod št. 144.

Iniciale kot v rokopisu pod št. 144, večje na f. 2 (O), 48' (P) in 50 (T).

Na f. 2 pod tekstom narisana škofovska mitra, palica, grba kot v rokopisu pod št. 151 in iniciali E P, kar se nanaša na lavantinskega škofa Erharda Paungartnerja (1487—1508).

F. 1—1': prazno.

f. 2—61'. „Ordines clericorum generales sabbato quatuor temporum in quadragesima.“

147

(Stara sign.: C. IX. 11.)

Pergament; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 36 × 26 cm; — 139 fol. (= 1 list + 14 kvat.; od zadnjega kvaternija odrezana dva lista); — psalterialis, en stolpec, ena roka; — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; sklepa odpadla; na sprednjih platnicah zapis „Ecclesie Laventinensis“.

F. 1—1': prazno; — f. 2—11': „Incipit ordo qualiter pontifex preparare se debeat quando missam est celebraturus“; — f. 12—38': „Ordo ad benedicendam ecclesiam“; — f. 38'—55': „Incipit ordo ad consecratione altaris“; — f. 55'—61': „De cimenterii benedictione“; — f. 61'—68': „Sequitur de reconciliacione cimenterii“; — f. 68'—69': „De reconciliacione cimenterii per se seu ecclesie reconciliacione“; — f. 69'—72': „Consignando pueros“; — f. 72—96': „Ordines“; — f. 96—105': „Ordinacio presbiterorum“; — f. 105—131': „De examinatione, ordinatione et consecratione episcopi rubrica“; — f. 131—133': „Benedictio arrarum“; — f. 133'—139': „Ad ornamenta pontificalia uel sacerdotalia benedictio“; — f. 139': prazno.

148

(Stara signatura C. IX. 12.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 345 × 26 cm; — III + 156 fol. (= 7 kvinternijev + 1 kvat. + 7 kvint., od zadnjega kvinternija manjka en list); — psalterialis; en stolpec; glavna roka f. 1—150', do-

datna roka ff. I—II', 151—155'; — sodobna vez v lesene platnice, prevlečene z rdečim usnjem; sklepa odpadla; na hrbtu od roke 16/17. stol. „Ponti(f)ic(a)le.“

Iniciale. F. 1. Črka U, zlata, v zelenem okvirju. V loku črke na modrem dnu dopasna slika svetnice, ki ima okoli glave ovito belo ruto in drži v rokah cilindrično rumeno posodo. Od črke se vijo okoli teksta vitice v zlato, modri, rdečkasti, zeleni, vijoličasti in drugih barvah. V vitice je spodaj vslikan zmaj rjavo-modre barve.

F. 39. Črka O, modra, v vijoličastem okvirju. V loku črke kleči škof, s kapo na glavi, s povzdignjenimi, k molitvi sklenjenimi rokami pred nepogrnjeno altarsko menzo. Poleg njega ob desni diakon v belem oblačilu, v rokah zlato škofovsko palico. Vitice kot na f. 1. (Gl. sliko 3.)

F. 54. Črka O, zelena, v vijoličastem okvirju. V loku črke naslikan na zlatem dnu sivolas in bradat star mož, v halji modre barve, s prenosno altarsko ploščo v rokah. V vitice, istih barv kot one na f. 1, sta vslikana orel in psu podoben nestvor. (Gl. sliko 4.)

F. 63. Črka O, modra, v zlatem četverokotu. V loku črke svetnica v modri spodnji obleki in zelenem plašču, na glavi zlato krono, v desnici palmovo vejico, v levici belo jagnje. Vitice kot na f. 1.

F. 79'. Črka I, modra, na zlatem dnu. Vitice kot na f. 1.

F. 83. Črka O, rjava, na ultramarin ozadju. V loku gologlav škof z meniško tonzuro, oblečen v zeleno spodnjo in belo zgornjo obleko. Pred škofom, ki blagoslavlja, kleči deček v vijoličasto-rjavi obleki. Vitice kot na f. 1.

F. 85'. Črka I. Predstavlja zidan stolp z oknom, skozi katerega gleda mladeniški obraz. Na vrhu stolpa, za cinami, stoji v zeleno obleko in rumen pas opravljen mladenič in udriha z vihtečim cepcem, ki ga drži v obeh rokah, po mladeniču, kateri, plavolas in v modro tesno prilagajočo se obleko oblečen, drži od spodaj stolp z rokama. Vitice kot na f. 1, v katere je vslikan lev. (Gl. sliko 5.)

F. 91'. Črka O, modra, na zlatem dnu. V loku črke na zelenem dnu je naslikan sv. Peter, v beli mašniški obleki, v desnici velik ključ, v levici zaprto knjigo. Vitice kot na f. 1.

F. 137'. Črka O, zlata, na modrem dnu.

F. I—II'. „In dedicacione ecclesie item.“

f. III—III': prazno.

f. 1—38': „Ordo qualiter ecclesie et altaria dedicentur“; — f. 39 do 53': „Ordo ad dedicandum altare“; — f. 54—62': „Ordo ad consecrandum altare portatile“; — f. 63—69': „Ordo in reconciliacione violate ecclesie“; — f. 69'—79': „[O]rdo in consecracione cimiterii“; — f. 79'—82': „In reconciliacione cymiterii“; — f. 83—85': „Ordo ad pueros consignandos“; — f. 85'—91': „In nomine patris et filii et spiritus sancti. Incipit ordo qualiter sacri ordines celebrentur mense marcio prima sabbati hora VI, sabbato . sicientes ., sabbato in vigilia pasce hora VI ., mense iunio secunda sabbati hora tertia, mense septembri tertia sabbati hora matutina, mense decembre quarta sabbati hora matutina sacri ordines celebrentur“; — f. 91'—116': „Ad clericum faciendum sequitur ordo“; — f. 116'—137': „Ordo qualiter electus in episcopum consecretur“; — f. 137—137': „Benediccion super abbatem“; — f. 137'—138': „Ordo ad

consecrandam abbatissam"; — f. 138'—147': „Sanctimoniales cum ad consecrationem suo episcopo offeruntur..."; — f. 147'—150': „Ordo ad consecrandam laicam virginem."

f. 151—155': „(T)egitur (!) clementissime pater..."

149

(Stara sign.: C. IX. 12/2)

Pergament; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 24 × 17,5 cm; V + 241 fol. (= 1 kvat., od katerega so odrezani štiri listi + 3 kvint. + 2 kvat. + 1 kvint. + 1 ternij, od katerega manjka med ff. 58/59 en list + 1 kvint. + 1 kvat. + 12 kvint. + 1 binij + 1 kvint. + 1 kvat. + 1 ternij, od katerega manjka en list med ff. 234/235 + 1 kvat.); — gotska knjižna minuskula, dva stolpea, starejša roka in dve mlajši (1. r.: 205'—206 in 208—211'; 2. r.: 212—241'); — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; sklepa odpadla; na hrbtu listič z zapisom 16/17. stol. „Pontificale", na platnicah urezano „Laven".

F. I—IV': „Episcopus exuens se dicat...“ (škofova priprava k slovesni maši); — f. V—205: „In nomine sancte trinitatis... Incipit liber epistolaris (!). Capitula libri sequentis.“ Sledi vsebina, nato od f. 1 dalje: pontifikalna obredna knjiga.

f. 205'—206 in 208—211': „(I)n ordinacione abbatisse...“ Vmes na f. 206'—207: „Audi iudex mortuorum...“ (tekst in note od poznejše roke); — f. 207': prazno.

f. 212—234': „Sabbato quatuor temporum in aduentu domini, „...in quadragesima“, „...in ebdomada penthecosten“, „...mense septimi“.

f. 235—236': „Officium diaconates“.

f. 236'—241': oficij „in uigilia pasche“.

150

(Stara signatura: C. IX. 15.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 32 × 25 cm; — 32 fol. (= 4 kvat.); — gotska psalteriala, ena roka, en stolpec; — sodobna vez v lesene z usnjem prevlečene platnice, kovinasti sklep odpadel.

Iniciala na f. 6 (T), podobna onim v kodeksu pod št. 144.

F. 1—32. „In cena domini“. (Obrednik za veliki četrtek.)

f. 32'. „Benedictio“ za veliko soboto, veliko noč, vnebohod, binško soboto in binkošti.

151

(Stara signatura: C. IX. 16.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 23,5 × 18 cm; — I + 124 fol. (= 1 list + 7 kvat. + 1 list + 7 kvat. + 3 listi + 1 kvat.); manjka f. 46, na katerem bi morala biti naslikana kanonska slika; — gotska knjižna minuskula in psalteriala, en stolpec, tri glavne roke (1—97, 98—116, 116'—125'); — sodobna vez v lepenko, prevlečeno z rjavim usnjem, na srednjih platnicah vtisnjena črka E (= začetna črka imena lavantinskega škofa Erharda Paumgartnerja, 1487—1508), poleg škofovska kapa; na hrbtu listič z zapisom od roke 16./17. stol. „Liber de Consecratione Ecclesiae, altaris, cimiterii“; kodeks je uvezan iz dveh delov (1—97', 98—125').

Iniciala z viticami v zlati, vinsko-rdeči, modri, zeleni in vijoličasti barvi na fol. 1 (A), 41 (T) in 47 (T).

Na f.1 pod tekstom dva grba v obliku ščita. Levi je grb zgoraj omenjenega škofa Erharda Paumgartnerja (zeleno drevo na rumenem polju); desni je koroški deželni grb (ščit podeljen poševno od zgornjega levega vogala k spodnjemu desnemu, v zgornji polovici korakajoč črn panter na rumenem ozadju; v spodnji polovici tri proge v rdeči, beli in zopet rdeči barvi).

F. I—I'. „Ordo ad pueros consignandos“ (dodano od poznejše roke).

f. 1—57: „Ad consecrationem ecclesie hec sunt necessaria...“; — f. 57: prazno; — f. 58—69: „Ad consecrandum altare fixum siue ecclesia...“; — f. 70—75: „Reconciliacio ecclesie violate et cimiterii...“; — f. 75—80: „Ad consecrandum cimiterium...“; — f. 80—82: „Ordo ad reconciliacionem cimiterii...“; — f. 82—88: „Ad benedicendum signum ecclesie scilicet campanam...“; — f. 88—89: „Indumentum sacerdotalium benedictio generalis“; — f. 89—92: „Vestimentorum sacerdotalium benedictio specialis“; — f. 92—97: „Benedictio ad omnia vasa, lintheamina et instrumenta in vsum ecclesie“; — f. 97' (od poznejših rok): „Benedictio generalis“, „Benedictio in festo conceptionis Marie.“

f. 98—112': razne cerkvene „benedictiones“; — f. 113—116: „Episcopus exuens se vestibus suis dicat: Exue me domine...“; — f. 116': „Ad aperiendum altare consecratum uel frangendum...“; — f. 116'—118: razne „benedictiones“; — f. 118—119: „Ordo in dedicacione baptisterii...“; — f. 119': formularji za listine, z začetkom „Leonhardus dei gracia episcopus Lauentinus“. Na f. 122 od kasnejše roke koncept za prisego „Ego iuro... quod volo me abstinere ab iniquo dogmate Martini Luteris...“; — f. 122'—123': „Sequitur absolutio...“ (škofova); — f. 124—125': razne „benedictiones“.

152

(Stara signatura C. IX. 16/2.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 23,5 × 17,5 cm; — 100 fol. (= 1 ternij, od katerega je prilepljen prvi list na platnice + 8 kvaternijev + 1 oktarnij + 2 kvaternija; od zadnje pole je zadnji list prilepljen na platnice); — gotska knjižna minuskula in psalteriala, ena roka, dva stolpca; — sodobna vez v lepenko, prevlečeno z usnjem; sklepa odpadla; na hrbtu listič z zapisom 16—17. stol. „Liber de Consecratione ecclesiae, alta(ri)s, cimiterii.“

F. 1—5': „Episcopus exuens se vestibus suis dicat: Exue me domine...“; — f. 6—13': „Benedictiones“ cerkvenih predmetov, oblek itd.; — f. 14—60': „Ordo qualiter ecclesie et altaria dedicentur“; — f. 61—73: „Ordo ad dedicandum altare“; — f. 73': prazno; — f. 74—81: „Ordo ad consecrandum altare portatile“; — f. 81': prazno; — f. 82—88': „Ordo in reconciliacione uiolate ecclesie“; — f. 88'—96: „Ordo in consecracione cimiterii“; — f. 96—99: „In reconciliacione cymiterii“; — f. 99—100': „Ordo ad pueros consignandos“.

153

(Stara signatura: C. IX. 20.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 37 × 27 cm; — 44 fol. (= 1 kvint + 4 kvat. + 2 lista); — pismo, roka, stolpec in vezava kot v kodeksu pod št. 144.

Inicialne kot v kodeksu pod št. 144, večji na f. 2 (O) in f. 11 (T).

- F. 1—1': prazno.
 f. 2—44. „Ordo in cena domini“ (obrednik za posvečevanje krizme).
 f. 44': prazno.

154 (Stara signatura: C. IX. 24.)

Perg.; — 15. stol., konec, ali začetek 16. stol.; — 23,5 × 17,5 cm; — 81 fol. (= 10 kvat. + 2 lista, en list manjka med ff. 22/23); — gotska knjižna minuskula in psalteriala, dva stolpca, dve roke (1—79, 80—81'); — sodobna vez, platnice iz lepenke prevlečene z zelenkastim usnjem; sklepa odpadla; na hrbtu prilepljen križ z zapisom iz 16./17. stol. „(D)e Confer(e)ndis sacris ord(in)ibus“; notranji strani platnic prevlečeni s pergamentom, na katerem je zapisan molitveni tekst 13. stol.

Pontifikalna knjiga.

f. 1—4: „In nomine patris et filii et spiritus sancti. Incipit ordo qualiter sacri ordines celebrentur. Mense marcio...“; — f. 4—5': „Ordo ad pueros consignandos (1)“; — f. 5'—31': „Ordo ad clericum faciendum“; f. 32—46': „Ordo qualiter clericus in episcopum consecratur“; — f. 47—55: „Ordo ad benedicendum abbatem“; — f. 55': prazno; — f. 56—69: „Ordo ad consecrandum uirgines sanctimoniales“; — f. 69—70: „Ordo ad monialem faciendam“; — f. 70'—71': prazno; — f. 72—79: „Ordo ad consecrandam abbatissam“; — f. 79': prazno.

f. 80—81'. Formular za prisego (iuramentum) in poklonitev (homagium) salzbuških sufragánov metropolitu. Na koncu: „Isti sunt casus episcopi reseruati.“

155

Papir; — 15. stol., konec (f. 63—66: l. 1498) in začetek 16. stol.; — 21 × 15 cm; — 81 fol. (= 1 list + 5 seksternijev + 1 kvint. + 1 seksternij; od drugega sekst. manjka med ff. 13/14 en list, od zadnjega sekst. manjka tudi en list); — gotska knjižna minuskula, dva stolpca, glavna roka f. 2—67'; — sodobna vez v platnice iz lepenke, prevlečene z rjavim usnjem; na sprednjih platnicah vtisnjena škofovska mitra, spodaj črka E (kar se nanaša na lavantinskega škofa Erharda Paumgartnerja, 1487—1508).

Filigran: volovska glava z rozeto med rogovi.

F. 1: razne notice.

f. 1': prazno.

f. 2—41. „Omnes qui aliquid... Incipit clarum compendium ad introductionem iuuenum in facultate logyee, per humilem et eximium artium doctorem magistrum Paulum de Pergula, nuperime compilatum anno domini millesimo CCCC^o XXX°. Transcendencia sunt sex × dicta sufficientia ad laudem... Opus feliciter finit.“

f. 41': prazno.

f. 42—62'. „Opus consequentiarum magistri Strot preciosissimum feliciter incipit. Consequentia est illacio × plura dicant. Et sic est finis...“

f. 63—66. „Cum sepenumero cogitarem × tractatus recollectus ac declaratus per insignitum ac excelsum dogmate magistrum Paulum

de Pergula, philosophum famosissimum. Explicit. Amen. .1498, 4 oktobris.“

f. 66'—67'. „(V)olo probare nouem⁸ argumentis quantum es asinus...“

f. 68—69. „Dialectica (!) est ars arcium...“

f. 69'—81': prazno.

MARIBOR / MUZEJ.

156

Pergament (italijanski); — 14. stol., druga polovica; — 29.5 × 19.5 cm; — 210 fol. (= 15 kvat. + 1 ternij + 2 kvat. + 1 kvint. + 2 lista + 3 kvat. + 1 list + 2 kvat. + 1 kvint. + 1 kvat. = 1 binij; od 3 kvaternija manjka med ff. 21/22 en folij, od ternija manjka med ff. 122/123 en folij, od 1. kvint. manjka pet listov); — gotška knjižna minuskula italijanskega tipa, dva stolpca, ena roka; — sodobna vez v lesene, z belim usnjem prevlečene platnice; vezava zelo obrabljena; kovinasti vogali, od katerih je eden spredaj, zadaja pa dva odpadla; od sklepov je eden ohranjen, drugi deloma odpadel; v sredi platnic gumb; v usnje platnic vtisnjene rozete, ptice in podobno.

Iniciale. F. 1', iniciala C, risana s prepletено ornamentiko na rdečkastem ozadju, nekolorirana;

f. 3', iniciala U, risana s prepletено ornamentiko v zlati, beli, rdeči, modri in zeleni barvi; v ornamentiko vpletene živalske figure (ptice, na pr. čaplja, pes);

f. 68', iniciala C (kot na f. 3', toda brez živali);

f. 121, iniciala C, zlata črka na rdečem ozadju, v loku črke mož (pisec?) v zeleni spodnji obleki in plašču roza barve, levo roko ima pod plaščem, z desnico kaže; ob figuri bela proga (zavitek ali komad pergamenta?); glej sliko št. 6.

f. 150, iniciala S (kot na f. 3', toda brez živali).

F. 1: stara signatura „No 143“.

f. 1'—210'. Petrus Lombardus. Libri sententiarum. „Cupientes aliquid de penuria × capitula distinguntur premisimus“ (uvod na f. 1'). „Incipiunt capitula .I. libri“ (f. 2—3). „Ueteris ac nove legis × uia duce peruenit. Explicit. Iste liber est mei domus Cisterciensis“⁹ (f. 3'—210').

157

Papir; — 15. stol., druga polovica; — 28 × 20.5 cm; — 176 fol. (= 1 seksternij, od katerega manjkata prva dva lista + 2 sekst. + 1 sept. + 11 sekst. [od zadnjega seksternija manjkajo zadnji štiri listi, za tem en kvinternij in najmanj trije listi]); — gotška minuskula, en stolpec, ena roka; — sodobna vez v lesene, z rjavim usnjem prevlečene platnice; od zadnjih platnic je usnje skoraj popolnoma odtrgano; kovinasti vogali in gumba sredi platnic; sklepa deloma odpadla; — na notr. stran zadnjih platnic prilepljen papir. list s fragmentom urbarja, omenjajo se vasi: Fernik, Czw der Hulben.

⁸ za nouem črtano modis.

⁹ zadnji stavek zabrisan.

An sand Vleichsparg, Walchowicz, Stueb, Sauttach, Sotesska, Hudin, Raw, Sagorycz, Klain Kolenperg, Sand Marczs, Rakytauecz, Sysska, Gayssmanstorff.¹⁰
 Filigran: tehtnica v krogu.

F. 1—176'. *Misal* (za cerkev oglejske dieceze). — f. 1—102: za dobo od Vseh svetnikov do torca po Vnebohodu; — f. 102'—109': „Incipiunt collecte secreta et complende dominicales per estatem“; — f. 109'—111': „In dedicacione templi“; — f. 111'—161: „Incipit de sanctis“; — f. 161'—176': „Incipit commune de sanctis“ (ostalo manjka).

Na notr. strani sprednjih platnic: „Navzočno knjigo je našel g. kaplan Vid Janžekovič v podružnici sv. Mohorja v Čadramski župniji, in mi jo je izročil po osmošolecu Leskovarju, čadramskem rojaku 9. aprila 1896. Dr. Jožef Pajek, kanonik v Mariboru. — 1. 10. 1896 je dovolil v. č. župnik Jurij Bezenšek, da knjigo lavt. škof. muzeju izročim. Dr. J. P.“

STARI TRG PRI SLOV. GRADCU / ŽUPNIŠČE.

158

Papir; — 15. stol., sredina; — 22,5 × 15 cm; — 16 fol. (= pola 10 fol. + pola 6 fol., od katerih pa manjkata dva fol., ostalo manjka); — sodobne lesene platnice, prevlečene z belim usnjem, katero na sprednjih platnicah deloma manjka; sklep iz usnja; na notr. stran platnic je prilepljen papir. list z nemškimi tekstom 15. stol.; — poleg platnic služi kot ovoj še fragment listine na pergamentu (od notarja overovljen prepis latinske listine papeža Bonifacija (IX.), naslovljene na Johanna „episcopus Adiiensis“ (I, pač Adria) v zadevi Henrika Weystinn, duhovnika „de Windischgracz“; — prepis listine škofa Johanna v isti zadevi).

Filigrana: trovrhata gora v krogu, s križem nad krogom; — tehtnica (?).

S peresom risana kanonska slika, rdeče in rumeno kolorirana, na f. 2': Križani, Mati Božja, sv. Janez in angelj na desni, kateri lovi Kristusovo kri.

F. 1—11'. *Misal*.

f. 11'—16: razne molitve („de aduentu B. M.“, „de beata Virgine“, „pro fratribus“, itd.).

f. 15'—16: oficij „De visitacione beate Marie virginis“.

f. 16': prazno.

Na ovojni listini: „Ecclesie sanctorum apostolorum Philippi et Jacobi in Valle Windischgrecz 1484. M. .S.“ (Podružna cerkev sv. Filipa v Golavabuki.)

Na f. 1: „Augustinus Prygel, pastor in Windischgrecz, reuidit et consuluit vicariis (?) diutius apud filialem S. Philippi seruari et custodiri. Actum in festo S. Hermagore et Fortunati. Anno salutis M. D. XXXIII.“

¹⁰ Lokaliziral sem vasi Brnik, Voklo, Šenturska gora, Lahovče, Stob, Sotesska, Hudej, Rova, Zagorica, Homec, Šmartno v Tuhinjski dolini, Rakitovec, vse v kamniškem, brdskem in kranjskem okraju na Gorenjskem.

Pisma bratov Šubicev.

Viktor Steska Ljubljana.

Pričujoča zbirka obsega več pisem, ki so jih pisali bratje Šubici svoji sestri Miciki poročeni Tavčarjevi. Pisma so ponatisnjena po izvornikih brez poprav. Da jih bo mogoče lažje umeti, pristavljam nekoliko pripomb.*

Oče Štefan Šubic je bil rojen v Hotovljah št. 4 in se je priženil v Poljane št. 39, ko se je poročil z Ano Kisovec. Oče Štefan Šubic je bil podobar in slikar, ki je moral pridno delati, da je preživel številno rodbino. Razen hčere Micike je imel še štiri sinove, ki se v pisnih omenjajo. Janez je bil rojen v Poljanah 26. oktobra 1850 in je umrl v Kaiserslauternu v Renski Palaciji 25. aprila 1889. Jurij je bil rojen 13. aprila 1855 in je umrl 8. septembra 1890, ko je hotel slikati v graščini Raschwitz pri Leipzigu. Valentin rojen 12. febr. 1859 je umrl kot podobar doma 17. okt. 1927. Pavel je bil rojen 22. jan. 1861 in živi Pred mostom pri Poljanah št. 18.

Janezova pisma segajo od l. 1878—1888; Jurijeva od l. 1878—1885; Valentinovi dve pismi sta iz l. 1879 in 1881, Lojzetovi dve iz l. 1890.

Sestra Micika, na katero so pisma naslovljena, je bila rojena 4. febr. 1855 in se je poročila 23. oktobra 1882, umrla pa je 25. junija 1920.

V Janezovih pisnih se omenja stric Tine, čevljar, ki si je kupil lastno hišo. Ta stric je bil materin brat. Julika je bila prva hči brata Valentina, roj. 7. febr. 1887, umrla 9. jan. 1888. Stric Urban je bil očetov brat; roj. v Hotovljah št. 40 je umrl ondi 15. junija 1898.

Vidmar je domače ime za Janeza Čadeža, posestnika in gostilničarja ter večletnega župana v Poljanah.

Jurij omenja bratranca Ivana. Ta je bil poznejši ravnatelj tehnične srednje šole v Ljubljani.

I. PISMA JANEZA ŠUBICA.

1.

Dunaj 19. junija 1878.

Ljuba sestra!

Na tvoje pismo ti koj odgovorim. Kar pišeš zavoljo bukev mi je žal da jih nisi dobila, jaz sem bil g. Guttmanu pisal da naj ti jih on ukupi, ali kakor mi je pozneje vediti dal, ni bil onega pisma prejel ker je bil oni čas v Kamniku.

Da tvojo prošnjo spolniva, pošljeva ti z Jurjam en petak dasiravno nisva kaj pri denarjih. Jaz sem se bil zlo ogoljufal, ko sem mislil da bom dobil precej denarja skupaj za križev pot, in vstrašil sim se ko mi je fajmošter poslal le sto gld. in mi pisal da mi drugo pošlje v dveh obrokih. Bog ve kako dolgo bom moral čakati. Ker sem tako malo dobil, nisem mogel tudi Pavletu

Pisma mi je izročil g. župnik v Polhovem gradu Ivan Štrukelj, pojasnila mi je pa poslal g. Matej Tavčar, župnik v Poljanah. Obema pristrčna zahvala!

obljubljenih reči poslati, pa povej mu, da kakor hitro jaz ali pa Juri dobiva kaj denarja, prec pošljeva. Jaz sem namreč pisal fajmoštru da naj mi hitro pošlje še vsaj nekaj in tako zdaj vsaki dan denarja pričakujem. Kakor dobim pošljem tudi materi kaj, danes mi je ne mogoče. Ako pa ravno zlo potrebuje daj ji od tega denarja kaj, saj pet goldinarjev ne bodeš potrebovala za pot. Zmenite se med seboj.

Potlej pa mi kaj piši kako gre špeli in povej ji, da jo jaz, Juri in bratranec Janez prav lepo pozdravljamo.

Ali sta g. Guttman in Cilka bila kaj pri nas? Kaj pa Videmski? Vidmar nič ne piše, od doma tudi nič ne pišete kako njim kaj gre, in jaz sem zlo radoveden, saj sem bil vsakdanji gost. Kako pa gre stricu Tinetu, ali je dobil denar in ali je že veliko hiše plačal. Jaz nevem drugega kakor da zdaj že tam stanuje. Reci da pozdravljam njega in celo družino.

Kaj pa naš Tine? Kakor da bi ga ne bilo, saj bi dobil toliko časa da bi mi pisal kaj. Saj nisva skregana.

Kako pa se Pavletu kaj godi.

Prosim torej kmalo naj kedo kaj piše.

Preserčno pozdravljava jaz in Juri očeta mater, tebe, Tineta in Pavleta. Bog daj da ostanete vsi zdravi, srečni in zadovoljni.

Z Bogom Tvoj

brate

Janez.

Za Jurja se nič ne ve ali bo mogel iti k vojakom ali ne, boji se in vsaki dan poklica pričakuje. Tukaj jih je že prav veliko moralo iti. Študentov so že kaj veliko pobrali. En moj in Jurjev znanec, Jur ga je že v Terstu poznal kjer sta bila skupaj pri vojaki, je dobil v saboto večer, ko je ravno pri meni bil, poklic, in v nedeljo opoldan je že moral iti iz Dunaja daleč doli v Dalmacijo. Katerega pokličejo, kar v 24 urah mora svoje reči spraviti pa iti. Zato je tukaj velik strah in mnogim veliko škode.

Ako Jurij ta teden ne dobi, upam da se ne bo treba batí. Če se pa to prigodi, bodeva pa hitro pisala ali pa telegrafirala.

Še enkrat, z Bogom!

2.

Praga 31. januarja 1882.

Ljuba sestra Mica!

Kakor je že moja slaba navada, bodeš tudi to pismo dobila en dan pozneje po tvojem godu. Nikar mi zato nezameri. Kakor vedno, tebi kot ljubi sestri vse najboljši želim ti danes še posebno ponavljam in izrekam moja narpreserčnejša vošila za tvoj god. Bog ti daj vse dobro, kar si sama poželiš in kar je k tvoji sreči potrebno in bog ti daj še mnogo veselih in zadovoljnih godov tvojih praznovati. Bog ti daj to ljubo zdravje, srečo in veselje in vse kar ti tvoj ljubeči brat iz serca voši.

Mislil sem kaj bi ti poslal za vezilo, ker nisem vedel družega primernega, pošljem ti 6 (facoletelnov) rutic, katere sem dal zaznamovati s tvojim imenom. Tako bodeš imela spominj name in na Prago, tako da bodeš tudi od tukaj imela nekaj na spominj.

Jaz še 14 dni ostanem tukaj, potem pa za gotovo grem na Dunaj nazaj. Prosim pišite mi še ta čas kaj od doma.

Kakor vem da ste kaj brali od vstaje v Dalmaciji in Hercegovini in da vas skerbi za Jurja in Tineta, tako imam tudi jaz strah, da bi jih ne poklicali doli. Bog daj da ne. Od tukaj jih je že veliko šlo, skoraj vsaki dan marširajo rezervisti. Jaz imam vendar to upanje, da našega regimenta, ki je na Dunaji, ne bodo poslali doli.

Sicer pa posebnega nimam poročati. Jaz sem zdrav in imam do sedaj dosti dela. Tukaj tudi delam na 4. podobah za sv. Volbenk in jih bodem na Dunaji dodelal ter začetku meseca marca domu poslal, da boste mogli popravljati altarje. Zadnjo podobo bodem koj po tem začel in se pred nobenega družega dela ne bodem lotil.

Od Pavleta sem pričakoval pisma, zakaj mi ni pisal? kaj dela?

Preserčno Vas vse pozdravljam, ljubi oče in ljuba mati, Mico in Pavleta ter Vam vse dobro želim in ostane vedno Vaš hvaležni

Janez.

Lojze me strašno jezi, kakor sam piše, bode imel menda zopet dvojko, nevem kaj bo početi z njim. Ta mesec nisem imel denarja da bi mu bil kaj poslal, v par dneh mu pošlem 20 gl.

5.

Kaiserslautern 2. svečana 1886.

Ljuba sestra!

Pošiljam ti moja najserčnejša vošila k tvojemu godu. Bog ti ohrani ljubo zdravje ter naj ti v obilnosti podeli vsih dobrot, kar je k tvoji časni in večni sreči potreba. Bog ti daj včakati še mnogo let v zdravji, veselji in zadovolnosti. Vse to in najbolj ti iz ljubečega serca želi tvoj zvesti brate Janez.

Na tvojo prošnjo v zadnjem pismu poslal sem ti 20 Mark tukajšnega denarja, ter upam da si to še do časa prejela ter si napravila jopo za Tinetovo ohcet, če ti ni ostalo več toliko denarja, da bi si vkupila svečnike zakatere si me tudi prosila, piši, če mi bo mogoče da ti dopošljem še kar potrebuješ. Prepričana bodi, da če mi Bog srečo da in če mi bo mogoče, bom vedno tebi in drugim domačim iz serca rad pomagal. Le Bog daj da bi bil vedno v tako srečnem položaju.

Kakor mi je Tine pisal bo jutri njegova ohcet, jaz bi bil prav rad prišel domu, ali ni mi zdaj nikakor mogoče, z šolo imam toliko opraviti, da bi tudi odpusta ne bil dobil, ali pa znabiti za par dni, kar je vendar premalo za tako dolgo pot. Prav žal mi je, da nisem tudi jaz med vami. Iz serca pa želim, da se dobro imate na ohceti, in bog daj da bi si tudi pozneje dobro razumeli in v prijateljstvu živeli do konca dni.

Jaz sem bil zelo žalosten, da sem o Tinetovi ženitvi tako pozno zvedel, in še to tako malo natanko. Ne vem čegava je, kako ji je ime, nič, kar nič družega mi ni Tine pisal, kot da je na Dobravi doma. Kdor pa z tako ljubeznijo visi na domači, rojstni hiši kakor jaz, je to pač žalostno če postane naenkrat tako tuj svojim domačim, katere tako serčno ljubi in njim tako iz serca vse dobro želi, kakor jaz. Kedaj se boš pa ti preselila v tvojo hišo. Jaz sem zelo radoveden in mnogokrat sem mislil nato, kako sta z možem popravila hišo. Piši mi kmalo kaj, saj sem vedno vesel, če kaj zvem od doma. Izroči serčne pozdrave ljubi materi, Tinetu in njegovi ženi, Pavletu, Lojzetu.

Ponavljaje moje serčna vošila k tvojemu godu te preserčno pozdravljam in poljubljam!

Tvoj zvesti brate

Janez.

4.

Kaiserslautern 9. januarja 1887.

Ljuba sestra!

Vošim ti veselo in srečno novo leto, Bog daj da še mnogokrat praznuješ ta dan v sreči, zdravju in zadovolnosti.

Stara nerodnost, nekaj pa obilo dela in malo prostega časa so vzrok da ti tako dolgo nisem odgovoril na tvoje zadnje pismo. Hud nisem bil, pač pa žalosten da ne ti ne mati mi nista nič pisale za god.

Da je Pavle doma, pisala sta mi tudi Jurij in Tine. Pavle je revež, in veseli me, da si ga ti vzela k sebi. Saj je brat nas vsih. Da more toliko prestat, je sam kriv, a zato ga nesmemo prezirati, pač pa obžalovati in mu pomagati kolikor mogoče. Kar je nas domačih, pomagati moremo eden drugemu, vse neprijetnosti pozabiti, ako se mi med seboj ne bomo ljubili, koga bi pa ljubili? Jaz sem že tolikokrat rekel, ako mi Bog srečo in zdravje da, jaz bodem vedno, kolikor v moji moči, serčno rad svojim pomagal. Bog daj da mi bo vedno mogoče spolnovati to serčno željo.

Poterpi z Pavletom, kolikor se da, saj moramo upati, da se bode dobrotljivi Bog tudi njega vsmilil in mu podelil pravo pamet. Bog daj!

Danes sem tudi pisal Tinetu da naj se Lojze pripravi za na pot lesem. Če tudi meni ni tako lahko, kakor doma mislijo, vendar bodem poskusil, če mu bodem mogel kaj pomagati za njegovo prihodnost.

Jaz ostanem vedno stari, vedno mislim na vas domače, vse najbolši vam iz serca želim in pomagal vam bodem vedno, kolikor bo v moji moči in nikar si ne delaj takih nepotrebnih skerbi, kakor si pisala v zadnjem pismu.

Za danes ti pošljem 5 gl. ker nimam več avstrijskega denarja. V kratkem zopet kaj. Še enkrat srečno novo leto tebi in Pavletu in moj serčni pozdrav obema.

Vedno tvoj zvesti brate

Janez.

5.

Kaiserslautern 1. febr. 1887.

Ljuba sestra!

Pošiljam ti moja najserčnejša vošila k tvojemu godu. Bog ti daj še mnogo let v čakati v zdravju, sreči in zadovolnosti. Dobrotljivi Bog ti daj vsega v obilnosti kar si tvoje serce poželi in kar je potreba k tvoji sreči. In iz celega serca želim, da dobrotljivi Bog izpolni vse te moje željee in vošila, vse kar ljubeči brat svoji edini ljubljeni sestri želeti zamore.

Pretečeni četrtek sta prišla Jurij in Lojze lesem. Dva dni smo bili skupaj, v saboto opoldan je Jurij odpotoval v Pariz. Ravno danes sem dobil pismo od njega da je srečno kje prišel.

Tukaj smo se prav dobro imeli le škoda da smo bili tako malo sami skupaj. K mojemu direktorju smo bili povabljeni na kosilo, sploh sta bila obadva brata tukaj tako lepo sprejeta da me je to zelo veselilo. Lojzetu je

precej dolgčas, sicer taji da ni res, pa se mu le preveč pozna, narbolj nerodno je zanj, da tako slabo nemško zna, no, upam da počasi bo že šlo. Saj tukaj drugače ni mogoče.

To so poglavitne novice od tukaj za danes, upam da ti kmalo kaj zopet pišem. Nekaj vezila ti pošljem posebej po poštni nakaznici. Bog daj se ti dobro godi, to so moje najserčnejsše želje. Serčno pozdravljam ljubo mater, tebe, Tineta in Micko, in Pavleta. Domu bodem že še posebej kmalo kaj pisal. Torej serčna vošila in serčni pozdrav.

tvoj Janez.

6.

Kaiserslautern 25. dec. 1887.

Ljuba sestra!

Vošim tebi in Pavletu prav vesele praznike in srečno nov leto. Spominjajta se te dni name kakor se bodem jaz na vaju. Koliko krat smo praznovali te praznike skupaj, Bog nam jih daj čakati še mnogokrat.

Nevem zakaj si tako lena in mi nič ne pišeš. Stricu Tinetu sem poslal denar za koštruna in za Pepetove čevlje. Rad bi vendar vedel, je li denar prejel in če sem mu dosti poslal ker jaz nisem vedel koliko bodo čevlji koštali. Tudi nevem ali mu jih je sploh naredil ali ne.

Pred enim tednom sem ti odposlal mojo ta staro uro, upam da si jo že prejela.

Prav rad bi tudi videl da bi mi Pavle kaj pisal. Saj ima časa dosti in jaz bi tako rad vedel kako se kaj obnaša. Že zavoljo tega naj mi večkrat piše da bodem vedel skerbeti zanj, ako ga Jurij seboj ne vzame. Jaz ostanem pri moji obljubi da Vama bodem mesečno pošiljal nekoliko pomoči, Pavle naj pa slika karkoli hoče, da bode le priden in pošten, jaz bodem skusil njegova dela prodati, le sem naj mi pošlje. Toraj vse tako kakor smo bili zgovorjeni.

Le večkrat kaj pišita. Jaz vedno mislim na vaju in skerbim kako vama gre, zato me bode veselilo večkrat kaj slišati.

Od tukaj nimam posebnosti poročati. Jaz sem bil nekoliko bolehen zdaj mi je bolje. Lojze vama pa gotovo sam kaj piše.

Ponavljaje moje serčna vošila za srečne praznike in srečno novo leto vaju preserčno pozdravljam.

Tvoj brate

Janez.

Z Bogom!

Moj pozdrav materi, vsim domačim, stricu Tinetu in Marjani.

7.

Kaiserslautern 1. feb. 1888.

Ljuba sestra!

Še le dan pred tvojim godom ti pišem. Pošiljam ti moja najserčnejsi vošila na ta praznik dobrotljivi Bog naj ti jih da še mnogo čakati v zdravju, sreči in zadavolnosti. Ker veš kako te imam rad, mi lahko verjameš da ti vse najboljše iz celega serca želim, da bi bila srečna na tem in na onem svetu, dobrotljivi Bog vsliši moje prošnje in vošila.

Od mene in Lojzeta nimam kaj posebnega poročati. Jurij mi je pisal, da pride ta teden lesem na poti v Pariz, na kar se zelo veselim.

Pavle jo je menda zopet vozil in špilal, pisal sem mu eno pismo, ne vem če mu bo kaj pomagalo. Kako se pa vidva kaj razumeta, včasih bi vendar rad kaj zvedel od vaju, zdaj pozimi imaš časa dosti, vsaj vsaki mesec enkrat bi mi lahko pisala. Drugi tudi tako poredkoma pišejo. Z Pavletom imej potrpeljenje, kolikor je mogoče, in skusi da vsaj čez zimo še ostane pri tebi. Kam hoče zdaj revež, v takem mrazu. Ako hoče dela iskati stori naj to, kadar bude vreme za popotovati. Zdaj ne more nikamar in imej poterpeljenje ž njim. Reci mu da mu bodem jaz v par dneh zopet pisal.

Zelo žalosten sem bil, ko mi je Tine pisal, da je Julka vmerla. Škoda, tako prijazno dete je bila.

Piši torej kmalo kaj. Jaz ti v par dneh pošljem zopet nekaj denarja da bosta imela z Pavletom za silo. Ponavlja je moja serčna vošila, ljuba sestra, te bratovsko pozdravljam in poljubljam.

Tvoj

Janez.

(Serčni pozdrav ljubi materi, Tinetu, Micki in Pavletu.)

8.

Monakovo 1. julija 1888.

Ljuba sestra!

Tvoje zadnje pismo dobil sem tukaj, poslali so ga za menoj. Z Lojzetom sva že pet tednov v Monakovem, pomagala sva pri razstavi. Jaz ostanem še teden dni tukaj, Lojze pa znabiti še pred odpotuje. Jaz moram še nazaj v Kaiserslautern, ker bodem imel še 14 dni nekaj dela, potlej pa upam da se odpeljem domov. Jaz se že zelo veselim domače zopet viditi in nar rajši bi se kar od tod odpeljal domov.

Tukaj sem imel silno dela, vsaki dan od osmih zjutraj pa do osmih zvečer sem bil v razstavi. Zato tudi nisem prišel do pisanja. To me je tudi overalo, da ta mesec nisem denarja poslal, nikar torej ne mislita ti in Pavle da sem na to pozabil, v par dneh pošljem denar skupaj za pretečeni in prihodnji mesec. Ne zameri mi tega.

Prav veselilo me je kar pišeš v zadnjem pismu da ti je začel tvoj mož zopet pisati, saj je pač najbolje če se zopet sprijaznita.

Pišem ti danes prav v naglici, zato da ne boš v skerbeh ker še nisem denarja poslal, saj če je božja volja se bomo kmalu ustmeno pogovorili več in bolj natanko.

Prav preserčno pozdravljam ljubo mater, Tebe in Pavleta.

Z Bogom! ves tvoj

Janez

(tudi Lojze pošilja serčne pozdrave vsim.)

9.

Kaiserslautern 23. dec. 1888.

Ljuba sestra!

Ko sem tvoje pismo prejel, bil sem že denar odposlal na mater. Poslal sem skupaj, ker menj košta. Rad bi ti bil do praznikov kaj poslal, pa sem sam v zadregi za ta mesec, Lojze v Monakovem mnogo več košta kot tukaj, in ker sem moral tudi za Pavletovo obleko poslati, mi je denar pošel. Ker

sedaj nisem mogel, poslal ti bodem prihodnji mesec par goldinarjev več, saj rad dam, če le morem.

Veseli me kar pišejo od doma da je Pavle pameten postal, da bi ga le prazniki in predpust kaj ne zmešal. Bodita prijatelja tudi vidva, skerbi zanj kot ljubeča sestra, in poterpita eden z drugim, saj to je potreba vsakemu kedor hoče mirno in zadovoljno živeti.

Jaz sem bil te dni malo bolehen, hud nahod sem imel in še zdaj nisem prav popolnoma zdrav. Par dni nisem smel iz sobe. Zima je tudi tukaj lepa in brez snega do sedaj.

Lepa hvala za serčno vošilo, tudi jaz tebi, ljuba sestra želim prav vsele praznike in srečno in veselo novo leto. Kako rad bi bil jaz vsako leto te dni doma pri vas ljubih domačih, pa sem tako daleč od doma. Letos bode vsaj Jurij praznoval z vami.

Piši mi večkrat kaj, zdaj pozimi imaš ja dosti časa, kaj ti pa tvoj mož kaj piše, kedaj misli priti domov. Da je bil stric Urban tako nevarno zbolil, mi je tudi Tine že poročal, Bog daj da zopet popolnoma okreva, jaz bi ga vendar še rad videl, kadar pridem zopet domov, na kar se že sedaj veselim in če bo le mogoče pridem letos še bolj zgodaj na počitnice.

Še enkrat, ljuba sestra! vesele praznike in prav srečno novo leto, Bog nam jih daj vsim včakati še mnogo v sreči in zadovolnosti. Preserčni pozdrav od

Tvojega brata

Janeza.

II. PISMA JURIIJA ŠUBICA.

1.

Dunaj 30. januar 1878.

Ljuba sestra!

Za Tvoj god, kterega boš pojutranjem praznovala draga sestra, voščim Ti vse dobro. Bog naj Te živi mnogo in srečnih let, zdravja in veselja naj Ti podeli obilno in naj spolni vse Tvoje želje ktere bi Ti bile zares v korist! Po smerti naj Te pelje Tvoj angel varh v naš pravi dom ker se bomo potem na veke veselili, in pravo srečo uživali! Te verste za Tvoj god ljubezniva Mica!

Zadnič ko sem dobil Tvoje pismo bil sem tako vesel da Ti nisem v stanu povedati, gotovo še bolj kakor Ti ko si dobila prvi „Zvon“. Jaz sam nisem mislil da Ti bom z njem ustregel tako zlo — zares, neizrečeno sem bil razveseljen da mi pišeš da sem ti s tem veselje napravil. —

Novic ne vem kaj pisati. Zdrav sem in drugo vse po navadi. Denarja imam včasih nekoliko, včasih prav malo, včasih nič, kot se že vedno na tujem godi. Zadovoljen sem bolj, kakor sem bil pri vojakih, to si lahko misliš. — Povej tudi to materi, kteri se ob enem serčno zahvaljujem za njeno skerb. Izroči ji moj najpriserčnejši pozdrav in poljub! Z Janezom sva večkrat skupaj, tudi danes sem bil z njemu celi popoldan po mestu, potlej je bil z menoj v akademiji in je odšel še le ko sem imel jaz iti v šolo. V saboto sva se zmenila da bova Tvoj god skupaj praznovala, Tudi on Ti vōšči dobro srečo in Te pusti pozdravit! Mojo vošilo še enkrat ponavlja Te lepo pozdravljam in sem vedno

Jurij Šubic.

2.

Dunaj dne 3/2 879.

Draga mi sestra!

Gotovo boš jezna, da Ti šele drugi dan po Tvojem godu voščim srečo, odpusti mi to to zanikernost, ker le nekoliko je na tem moja krivda. Jaz nimam namreč pratike in sploh sem bil čisto pozabil na to — v saboto večer in včerej na danes, tako, da se kar sramujem tako pozno spolnovati, mojo bratovsko dolžnost.

Bog Ti daj vse dobro! sreča naj Te spremlja vedno in povsod, da bi živela dosti veselih in prijetnih dni na tem sveti in na onem kraju v svetlih nebesih pa večno veselje, kterega nam nihče ne bo mogel oduzeti! To je moja želja in naj ti bo k letošnjim godu za voščilo. Da ti sploh želim vse najbolje, tega upam si prepričana, saj me poznaš da te rad imam.

Meni se godi po navadi, kot zmirej tu na Dunaji. Delati moram jako pridno in upam da mi tudi pozneje v denarnih zadevah ne bo šlo preslabo, zdaj pa dobim ravno za silo tako da se pošteno hranim.

Zdrav sem popolnoma, da se komaj spominjam, da bi se bil prej kdaj tako dobro počutil.

Z bratrancem Ivanom sva večkrat skupaj, tudi njemu je žal da Ti je pozabil pisati za god in prosil me je, naj ti jaz ob enem izrečem njegovo voščilo in pozdrav!

Predpusť obhaja se na Dunaji veselo, vsaki dan so bali, plesi in veselice — jaz nisem bil še nikjer, če bo mogoče bom enkrat šel gledat na bal kjer so maskere kar je menda lepo za viditi.

Snega je tukaj še zmirej in mraz je — drugih novic pa ne vem povedati, da bi se kaj brigala zanje.

Ostani zdrava! ravno tako mati in oče, ter drugi naši! Serčni poljub!

Tvoj brate

Jurij Šubic.

3. (Vizitnica: Georg Šubic.)

Draga Mica!

Včeraj sem tvoje pismo dobil. Ker nimam avstrijskega denarja ne morem ti precej poslati, drugi teden pošljem za Lojzeta v Ljubljano in hočem tudi za te pridjati. Čizme pusti le brez skerbi narediti.

Pozdrav! Tvoj brate

Georg Šubic.

4.

Pariz 26. 5. 85.

Predraga sestra Mica!

V nedeljo popoldne sem dobil žalostno pismo od Tineta, da si nam ljubljena sestrice, zelo zbolela —

Poročam ti s temi versticami draga moja, da me je ta novica od doma neizrečeno užalostila — saj veš, da sem te vedno serčno ljubil in kako mi je torej hudo znati da nisi zdrava.

Pazi in stori vse kar ti le zdravnik zapove, da se bolezen ja ne oberne na hujše. Bodi mirna in ne vstajaj iz postelje če ti zdravnik ne dovoli!

Jaz sem danes tudi Tinetu pisal, da stori vse kar je le potrebno za tebe, če bode trebalo povrniti mu bodem stroške z veseljem, da le ne boš terpela nikakoršnega pomanjkanja dokler se ti zdravje zopet ne poverne.

Z upanjem da se bolezen kmalu oberne na boljše in da se čez 6 ali 7 tednov srečno zopet vidimo, te priserčno pozdravljam ljuba sestra moja, ter želim da ti dobrotlivi bog kmalu poverne prejšnje zdravje!

Tisoč gorkih poljubov od tvojega zvesto te

ljubečega brata

Jurij-a.

Varstvo spomenikov.

(Od 1. I. do 31. XII. 1928).

(Poroča spomeniški konservator Fr. Stelè).

Bodovlje pri Škofji Loki. Restavrator M. Sternén je preiskal podružno cerkev in ugotovil, da je bila cela notranjščina poslikana. Vse slike so sedaj pobeljene. V ladji se zdi, da so slike močno trpele, dočim je slikarija prezbiterija pod beležem dobro ohranjena. Belež je bil na več mestih odstranjen in ugotovljeno, da je prezbiterij poslikan po običajni shemi: V spodnjem pasu nad pritličjem doprsni svetniki in svetnice, nad njimi v višini oken apostoli in bržkone kaka večja scena, na svodu evangelisti in angelji. Slike so nedvomno delo slikarja Jerneja iz Loke iz okr. 1525—40. Odkritje fresk v prezbiteriju in njih restavracija bi bila zelo zaželjena.

Konjice, rimski sarkofag z napisom T. Julija Belika in reliefoma dveh jezdecev, ki je ležal na dvorišču Narodnega doma, je bil prepeljan v Mestni muzej v Mariboru. Gl. o njem A. Stegenšek, Konjiška dekanija, str. 20, št. 16.

Ladja, podružnica pri Medvodah. Pri ogledu cerkve je bilo ugotovljeno, da sta Layerjevi sliki sv. Peter v velikem oltarju in sv. Notburga v stranskem oltarju v zelo slabem stanju. Obe sta bili izročeni v restavriranje M. Sternenu.

Velike Lašče, slika Brezmadežne Edvarda viteza Wolffa v velikem oltarju, ki je v spodnjem delu že pred vojno preperela, je bila pred leti po nevšči roki restavrirana in je zopet nujno potrebna strokovnjaške porave, ker se mestoma lušči. Delo je bilo izročeno M. Sternenu.

Ljubljana, Križevniška cerkev. Notranjščina cerkve je postala že skrajno potrebna prenovitve. Bila je deloma ornamentalno in v kupoli s par svetniškimi doprsnimi figurami v okroglih poljih slikana, a je slikarija mestoma že popolnoma odpadla. Z ozirom na lepo monumentalno arhitekturo notranjščine je konservator priporočil, da se prenovitev izvrši v gladkih enotnih tonih. S tem je notranjščina dobila nazaj svojo arhitektonsko izrazitost. Delo je izvršil Peter Železnik.

Ljubljana, Rimski zid, popravilo v zadnjih letih porušeni delov se je pričelo v načinu, v katerem je bil zid prvotno restavriran. Ker se je v občinskem svetu pojavil predlog, naj se Rimski zid podere, češ, da tvori oviro estetskemu in prometnemu razvoju Mirja, je organiziral konservator anketo, katere so se udeležili znani jugoslovanski in avstrijski arheologi: Msgr. Frane Bulić (Split), Nikola Vulić (Beograd), Viktor Hoffiller (Zagreb), Mihovil Abramić (Split), Balduin Saria (Ljubljana), Emil Reisch (Dunaj), Rudolf Egger (Dunaj) in Walter Schmidt (Gradec) ter profesor arhitekture Jože Plečnik. Vsi so se odločno izrekli za ohranitev in deloma živahno protestirali proti predlogu, da se zid podre. Zagovor Rimskega zida s temi izjavami je objavil konservator v „Slovencu“ 1928, št. 163 in 164. Ponatis v obliki brošure je bil predložen občinskim svetnikom, ki so končno sklenili, da se zid restavrira po principih, ki jih je postavil W. Schmid in da se njegova okolica uredi po zamislu prof. Plečnika. Velik del zidu je bil tekom leta restavriran.

Muljava, podružnica, veliki oltar. Delo njegove restavracije je bilo poverjeno v sporazumu s Spomeniškim uradom celjskemu podobarju Milošu Hohnjecu, ki je v juliju z delom pričel. Izkazalo se je, da je treba obnoviti vso polihromacijo. Za osnovo je bila vzeta prvotna. Manjkajoči deli ornamentike se dostavijo. Na oltar se zopet pritrđita stranski krili, ogato rezljani v obliki bujne baročne listne trte, ki sta ležali zavrženi pod streho. Pomislek proti, ker zakrijeta dve dobro ohranjeni gotski sliki, je bil premagan po prepričanju, da oltar pridobi na svoji kompozicijski zaokroženosti. Ves les, ki je bil mestoma skrajno črviv, je bil impregniran.

Sv. Rok v Svobotniku pri Velikih Laščah, podobar Pengov iz Ljubljane je renoviral tri oltarje iz 2. pol. XVIII. stoletja. Nova polihromacija je v glavnem posnetek prejšnje, ki pa ni bila prvotna, ampak v XIX. stol. v ljudskem okusu precej pestro a mikavno izvršena. Na velikem oltarju je bilo ob zadnji prenovitvi zabeleženo: „Nov oltar je u letu 1770 od Ant. Postel Pictor.“ V oltarjih so slike sv. Rok, sv. Agata in sv. Lovrenc, vse iste neznatne roke 2. pol. XVIII. stol. Pripadajo delavniškemu osredju, iz katerega je izšel J. Potočnik. — Sedanja stavba je bila v 2. pol. XVIII. stol. prezidana iz starejše, ki je bila verjetno iz XVII. stol. (zazidana pravokotna okna s kamenitimi okviri, poligonalen zaključek prezbiterija — zvonik, ki leži za prezbiterijem, je verjetno še starejši). Portal zakristije ima letnico 1769; preklada glavnega portala pa kronogram CrepantIbVs anIMaLIbVs renoVabatVr per VT DIra LVes.

Ptuj, bivši dominikanski samostan. Vprašnje ohranitve tega važnega spomenika in porabe njegovih glavnih prostorov za muzej je bilo po zaslugi mestnega župana Iv. Brenčiča in bivšega gerenta dr. Zavadlala končno letos spomladi rešeno s tem, da ves samostanski kompleks kupilo mesto in mestni svet takoj na to sklenil, da se cerkveno pritličje, celi križni hodnik in referktorij s stranskimi prostori v fasadi adaptira v muzejske svrhe. Ostalo poslopje pa adaptira mestna občina v stanovanjske svrhe. V muzejskih prostorih se je

z deli takoj pričelo. Najprej so bile preiskane vse stene križnega hodnika radi eventualnih fresk in drugih važnih ugotovitev. Takoj se je začelo zureditvijo tlaka in z očiščevanjem štukatur v refektoriju. V hodniku je preiskava dognala, da na stenah treh stranic hodnika ni ostankov starih slik, dočim sta se v celem obsegu hodnika ob refektoriju ugotovili dve plasti stenskih slik. Starejša je bila ugotovljena na celem obsegu stene med refektorijem in njegovih stranskih prostorih do tja, kjer se je našel v sedanji steni na severni strani zazidan ogel iz rezanih kamenitih klad. Slikana plast sega približno do temenske višine sedanjega oboka in je na vrhu vodoravno odrezana, kar kaže na to, da hodnik prvotno ni bil obokan, ampak je imel raven lesen strop. Slike, ki so deloma zelo slabo ohranjene, tehnično na zelo grob, lahko se drobeč omet izvršene, zavzemajo tri vodoravne pasove. V pritličnem so se ohranili sledovi mnogih in dva še ohranjena kroga z grbi dobrotnikov samostana (ohranjena: Marenberk in Schwannberg). Zgornji del stene nad temi grbi je bil na desni deljen na dva pasova, v katerih so bili naslikani klečeči dominikanski menihi, vsi z v molitvi sklenjenimi rokami, obrnjeni proti levi, kjer je bila neka oba pasova zavzemajoča slika, ki pa je uničena in se je ohranil samo del napisa v uniciali, kateri jo je obdajal. Na leto odtod se je ohranila enako z napisi obdana slika na bogatem gotskem tronu sedeča Marija z detetom v naročju; dalje na levo slika blagoslavljaljočega nadškofa v ornatu in sv. Janeza Krst.; med to in prejšnjo višje ostanek nerazločnih slik; na levi od sv. Janeza slika trpečega Kristusa tipa t. zv. „maše sv. Gregorija“, na to v gorenji vrsti ostanki stoječih figur v kazulah, pod njimi pa doprsni svetniki do ogla, prvotne stavbe, kjer je vrsto zaključeval večja ženska svetnica pod gotskim lokom. Pod omenjenima slikama Madone in obeh svetnikov so se ohranili ostanki nerazločnih obrisnih rizb in obsežnejši unicialni napisi. Za določitev časa postanka posebno dobro služta boljše ohranjena svetnika in Madona. Postanek se da opredeliti na čas proti sr. XIV. stol. V severnem delu te stene je bil odkrit pod slikami obeh svetnikov in Madone važen arhitektonski detajl, ki nedvomno dokazuje, da pripada ta stena prvotni samostanski stavbi iz 1. pol. ali sr. XIII. stol. Odkrit je bil namreč polkrožno završen kamenit portal iz peščenca z gotsko posnetim prednjim oglom, stoječ na stopnjičasto ustopajoči se romanski bazi svojega prvotnega prednika, okrašenega bržkone na romanski način s stebrički v ustopih stranic. Ob straneh portala sta se ohranili dve z ličnimi stebrički razdeljeni dvojni okni, ki sta po svojih oblikah značilen primer t. zv. prehodnega sloga od romanskega k gotskemu slogu. Dolžina trakta, ki mu ta zid pripada, je segala proti desni do ogla sedanjega hodnika. V stei sta bili ob sedanjem vhodu v refektorij odkriti dve ozki gotski odprtini. Širina prvotnega trakta se sklada s širino sedanjega trakta z refektorijem, kar dokazuje drugi (severovzhodni) ogel odkrit v zidu ob trgu. Prostor, k kateremu je vodil omenjeni portal, odgovarja velikosti sedanjega prostora na tem mestu, samo da prvotno ni bil obokan. Na prvotnem, ravno odrezanem ometu so se ohranili sledovi gotskih stenskih slik. V zidu ob trgu v osi portala je bil odkrit šilast gotski slavolok, zavzemajoč celo debelino zidu, v tleh

pred njim na trgu pa temelji s tremi stranicami osmerokota zaključenega majhnega prezbitarija. Prekopan je bil tudi del tal v prostoru samem in tam najdeni zidani rovi z ostanki človeških skeletov ter rimsko profiliran kos kamena. Gre torej nedvomno za stavbo, ki je služila bogoslužnim namenom in katere fasado sta krasili ohranjeni okni.

Druga plast stenskih slik v tem hodniku je obsegala vso steno napram refektoriju in svodu. Na stenah je bil ugotovljen obrobni poznogotski ornament posnemajoč krogovičje, isti motivi brez figur so krasili svode in se bodo dali verjetno deloma odkriti. Na stenah so bila srednja polja povsod uničena in ni bilo mogoče več ugotoviti figurálnih ostankov. Postanek te slikarije spada na zač. XVI. stol. Koncem hodnika na steni cerkve je bila odkrita velika kompozicija, kvalitativno odličnega čopiča, predstavljajoča Marijino oznanjenje, sv. Janez Krst. in sv. Mihaela iz 2. četrtine XVI. stol.

V zgornjem pasu stenskih slik v bližini portala nekdanje kapele je več napisov v unciali, katerih nekateri imajo nedvomno nagrobni značaj. Napis nad desnim oknom: (T ali M)ALE·FINIVI·QUIA·NON·BENE·SCRIBERE·SCIVI·ET (cet)ERA — ... LEIT·CHVNRA. // . DE D(?)VNMA // EL·ET·CET(er)A — AN(te) PORTAM·SA ... // LILEAM ... C // EBAT. — Ob sliki Madone na levi: O(biit?) ... NICOLA(us)·DE·ZW(an)OVIA // SV.. M·ANNO (?) CCC.L^o — Na desni pa ob uničeni sliki: ... En + ANNO DO(mi)NI·M·CCC....

Na stenah tega in južnega hodnika ob oknih so se ohranili 3 spominski napisi na umrle: 1. OBIIT FRATER M(a?)RT(n)VS ACCOLIT(us) LUGNER DE (It)ALIA. — 2. ANNO 88^t OBII(t) FR. BLASIVS SACERDOS. — 3. ANNO M. CCCC. LX(II?) IN DIE SCT... OBI(it) PATER FR(anciscus?) LUDOBI(cus).

Rezultat dela v poletju je bil, da je bilo poslopje zadostno zgodovinsko raziskano in adaptirano v toliko, da se je jeseni lahko vanje preselil Mestni muzej iz gimnazije. Pritličje cerkve je bilo adaptirano za lapidarij. Dne 4. nov. se je vršila slovesna otvoritev novega muzeja ob veliki udeležbi domačih in inozemskih muzejskih strokovnjakov. Dela na definitivni ureditvi hodnikov, kjer je treba še odkriti ostanke dekorativne slikarije na svodu hodnika ob refektoriju ter očistiti kamenita rebra, sklepnike in konzole v refektoriju, kjer se odkrivajo štukature in čistijo freske na svodu, se pa nadaljujejo. Čiščenje fresk v refektoriju izvaja z dobrim uspehom Adolf Gailhofer ml.²

Gor. Radgona, grad. V zvezi z bližajočo se razprodajo premičnin je konservator pregledal njegov inventar in važnejše predmete fotografiral. Ob enem je dal iniciativo, da se ves za prodajo namenjen inventar strokovnjaško oceni in inventarizira ter da se domačim zavodom nudi prilika, da si nabavijo predmete, ki bi vsled umetniške, zgodovinske ali umetnostno-obrtne pomembnosti prišli za

¹ Verjetno 1488.

² Prvo poročilo o rezultatih teh raziskovanj gl. v Časopisu za zgodovino in narodopisje XXIII. str. 185—191 (Fr. Stelè, Najdbe v bivšem dominikanskem samostanu v Ptujju).

njihove zbirke v poštev. Grad, ki je med vojno veliko utrpel, je bil po vojni temeljito restavriran in deloma nanovo opremljen s pohištvom iz drugih posebno njegovih tirolskih gradov, je sedaj vseboval v 1. in 2. nastr. lepe, zelo solidne in deloma celo odlične serije pohištva od 2. pol. XVIII. do sr. XIX. stol. dalje, galerijo slik članov rodbine Auersperg, precejšnjo knjižnico, bogat arhiv gosposke Zgoranja Radgona, mnogo lepih drobnih okrasnih predmetov (miniatur, silhnet, zrcal z okviri, porcelana, srebra in pod.). Na hodnikih je visela v okvirih znana serija (58 kosov) litografiranih pokrajin, ki jih je risal I. Alt in tiskal Kunike. V sobah so bile lepe rokokoške in klasicistične peči.

Posebne omembe je vredno: Tiskan koloriran rodovnik „Genealogia Herbersteiniana“ z letnico 1725 in spod v pokrajini s slikami gradov te rodbine. Med drugim: Grad Celje, Celovec in utrjeni Slovenjgradec.

Izmed portretov (večina oval, sodobne nošnje, platno, olje, vseh nad 50:

1. Anno 1573 Aetatis Suae 40. — Weickhart F. H. zv Aversperg e. c. i. Crain vnd L. W. M. Rom. Khai. Maj. Hofkriegsrat vnd obrister Hofmarschalk.

2. Hans Andre der H: R: R: Gr. zv Aversperg Herr zv Sho... , Seisenberk, Erb Landt Ma... vnd erb Cainerer in Crain... Windischen Marh & Röm K... Leopoldi I. Cainerer vero... in Crain ist gestorben d.... 1664. Brez imena.

3. Der Rom. Kay. May. Ferdinandi II: Creinerer v. Kriegscommissarius dan der Rom. Kay. May. Ferdinandi III. vnd einer Lob: Landt: in viertl Vora u ober Kriegs Commissarius in Steyer Alt 51 Jahr 1640.

4. war... Dux Minsterb: S: R: I: Princeps ab Aversperg.

5. Dietrih Graff von Aversperg & Landtsverwalter vnd Landtsverweser in Crain.

6. Anno 1573 Aetatis Suae 45 Herwart F. H. zv Aversperg E. C. I. Crain vnd D. W. M. Rö. Kay: May: vnd F. D. erz. Carls z. Öst: Rat Landtshavbtman in Crain vnd obrister Leitent der Crabatischen, Graitzen.

7. Wolff Englbreht des H. R. Reichs Graff von Aversperg vnd Gottschee Herr zv Schön: und Seysenburg obrister Erblandt Margsalkh: vnd obris: Erb Cainerer in Crain vnd der Windischen March Röm: Kay: May: würklicher Geheimber Rath Cainerer vnd einer Löbl. Landtschafft in Crain perpetvirliher verordneter Ampts President vnd Landtshavptmann dasselbst ist gestorben den 28. Aprilis 1673 Seines Alters 63 Jahr.

8. Andre F: H: von Aversperg Herr zv Shenberg General Obrister zv Carlstatt hatt den 22. Jvnii am Fest S. Achacij Ao 1593 bey Sissekh avf der Windischen Gränzen mit 4000 Christen 20000 Turkhen angegrifen darvnder 18000 sambt den Hassan Basha von Bosna dvrch Gottes Gnedigen Beystandt in Freyen Feldt avfs Havbt erlegt vnd geschlagen von der Christen seithen aber nit ober 50 vmbkomen — ex Cho: Charint: hieronymi Megiseri.

9. Herwardt F. H. zv Aversperg Landts Verwalter in Crain.

10. Johann Herwardt: des —: R: Reih's Graff von Avrsperg... Gottschee Herr zv Schön vnd ...senberg Obrist Erblandt... gsalkh vnd Obrist Erb...rer in Crain vnd der ...schen March Röm: Kay: ...geheimber Rath Cammerer ...der Croat vnd Mor... Generall zv Carl... vnd Oberhavbtmann ...ng...

11. Dve podobi: Ignaz Carl Graf v. Cohrinsky in njegova žena. Sign.: C. Sales pinx. 1817. Po portretu moža tudi litografija sign. z B. de Schrötter lithogr.

12. Podoba Hieronima grofa Platz s podpisom: Julius Pollak 1884.

13. Podoba deklice v pokrajini s psom, ki ima na ovratnici začetnice njenega imena: C. S. G. V. A.

14. Podoba žene s sulico in ščitom: Maria Anna Herzogin in Shlesien zu Minsterberg vnd Frankenstein Fürstin von Auersperg geborne Gräffin von...

15. Ferdinand Herzog in Schlesien vnd Frankenstein des Key: Röm: Reichs Fürst von Auersperg gefürster graff zu... graff zu wes... Gottschee.

4. slike, pokrajine s kravami in ovci. Sign.: Gaetano D. Rosa f. 1756.

Kapela: Oltar ima na hrbtu napis: aVe LVCI s pLenae DILVVIVM (1775); ob vhodu tablica z pismom o posvetitvi kapele 3. XI. 1777.

Ruše, zunanjščina župne cerkve in stolp s streho vred se je sporazumno s konservatorjem renoviral.

Šmarje pri Jelšah, župna cerkev. Izvršila se je temeljita renovacija notranjščine in zunanjščine. Odkrila se je izpod beleža in ometa lepa arhitektura obstoječa iz pilastrov in ogredja iz črnega in belega domačega marmorja. Tlak je bil vsled večkratnih poplav toliko dvignjen, da arhitektura ni bila oškodovana. Renovirale so se tudi umetniško nepomembne stenske slike na svodu ladje. Konservatorjev predlog glede ureditve notranjščine je le deloma prodril in zato končni efekt ni bil tak kakor je bilo želeti. Tudi na zunanjščini so se odkrili kameniti deli arhitekture, kolikor so še ohranjeni.

Turnišče, stara župna cerkev. Po programu, odobrenem od spomeniškega urada je restavrator M. Sternen pričel z definitivno ureditvijo notranjščine. Najprej so bili odkriti v prezbitერიju oni deli stenskih slik, ki so bili še pod beležem. Tako celo svodno polje pred apsido s slikami štirih evangelistov in ornamentiko iste roke kakor prvo polje z angelji s teksti hvalnic. Na sev. steni v ločnih vrhih stene slika Jezusovega rojstva in skrajno razdrapana poklonitev sv. treh Kraljev. Odkrit je bil dalje cel lok apsida z ostanki ornamentike najstarejše plasti in one iz l. 1585. Odkrit je bil tudi od slik prve plasti fragment arhangela sv. Mihaela s tehtnico. Na južni steni je bil odkrit nad dolbino ob oltarju lep bogato oblikan slikan lok s križno rožo in plezalkami iz l. 1585. in v loku dolbine Kristova glava pripadajoča prvi plasti slik. Na isti steni je bilo odkritih več fragmentov najsta-

rejše plasti (odlomek poslednje sodbe?) in plasti, ki ji pripada svod (giotteskne arhitekture in odlomek napisov). Na pritličju severne stene je bil odkrit odlomek večje votivne slike iz l. 1585. s sedečo Marijo z detetom, sv. Jurijem in neznanim drugim svetnikom (vsi brez glav) ter klečečimi donatorji. Pri odstranjevanju nekdanjega vhoda se je ta zgodovinsko važni fragment klub največji pažnji sesul. Odprtina vhoda na prižnico in odprtine oratorijev v južni steni so bile na to zazidane. Prav tako je bil do tal rekonstruiran nenaravno radi obhoda oltarja izpodrezani lok apside. Slike na svodu in na sev. steni v lokih so bile retuširane. Delo se bo prihodnje leto nadaljevalo in dovršilo.

Št. Vid pri Ptujju, podružnica sv. Janeza, priporočila se je restavracija skromnega, a z dobrimi kipi opremljenega glavnega oltarja. — Po tlorisu zanimiva stavba s pravokotno ladjo z ravnim lesenim stropom in kvadratičnim prezbiterijem, z ohranjenim enim majhnim oknom lancetne oblike (tip poruščene kapele sv. Katarine pri sv. Barbari v Halozah); prvotno je bil prezbiterij prekrit z ravnim stropom.

Št. Vid pri Ptujju, južna cerkev: Dovolila se je odstranitev stranskega oltarja v južni stranski kapeli iz 1. pol. XVIII. stol., ker je bil v skrajno porušnem stanju. Nadomesti se z novim Sojčevim. Lepa skrinjica z relikvijo v menzi se hrani. — Ugovarja se nameravani spremembi sv. Roka, ki ima letnico 1756. Oltar je prav dobro komponiran v prostor, kipi prav dobri. Na vrhu oltarja stoji kip Madone iz 1. pol. XVII. stol. Kakorkoli okrnjen bi ta oltar izgubil svoj sedanji ugodni učinek. — Oboje se je izvršilo v smislu zahtev konservatorja.

Umetnostno - zgodovinsko društvo.

V smislu sklepa odboroave pete seje (21. I. 1929) je društvo prevzelo proslavo šestdesetletnice slikarja Riharda Jakopiča (12. IV. 1929). V okrilju te proslave je na predvečer otvoritve Jakopičeve razstave predaval prof. dr. Iz. Cankar o slavljenčevem umetniškem delu (13. IV. v veliki dvorani univerze) v nedeljo 14. aprila opoldne pa v imenu društva otvoril njegovo kolektivno razstavo v bivšem Jakopičevem paviljonu. V nagovoru je poudaril pomen razstave, ki je prva, ki nudi pregled celotnega umetnikovega dela, poudaril pomen Jakopičevega umetniško-organizatoričnega dela in izrazil željo, naj bi Slovenci kmalu dobili dostojne razstavne prostore in slikarsko šolo, ki naj bi potomcem hranila Jakopičevo umetniškoetično dediščino. Čestital je nato navzočemu umetniku v imenu društva in v imenu univerze. G. Jakopič se je navzočim zahvalil za poset in se obljubil vsem onim, ki so ga pri delu dejanski in moralno podpirali, zahvaliti s svojim nadaljnjim delom. V imenu odsotnega velikega župana in pa za Muzejsko društvo mu je čestital vladni svetnik dr. Andrejka, nato oblastni komisar dr. M. Natlačen, za njim ljubljanski župan dr. D. Puc, dalje zastopnik

komandanta dravske divizijske oblasti, potem pesnik in intendant Narodnega gledališča Oton Župančič in končno v imenu akademske mladine g. Bratko Kreft. Razstava je bila srednje obiskana. Društvo je oskrbelo vodstvo. Tudi je UZD organiziralo nabiranje za narodni dar, ki se je umetniku poklonil za jubilej.

Dne 16. aprila se je v restavraciji hotela „Slon“ vršil IX. redni občni zbor, katerega je ob 20./50. otvoril predsednik msgr. Steska s kratko, splošno označbo društvenega dela v poslovnem letu 1928. Nato se je vzelo na znanje tajnikovo poročilo, ki je navajalo, da je imelo društvo l. 1928. 496 članov, torej ca 180 manj od prejšnjega leta. Treba je bilo mnogo članov črtati, ker niso plačevali članarine. Odbor je imel šest sej, vršil se je en članski sestanek. Izlet v Monako-Nürnberg se ni vršil, ker se je priglasilo premalo članov, pač pa so uspeli izleti v Kočevje, Ribnico, Dol, Celje in dva ogleda po Ljubljani (cerkvi sv. Jakoba in sv. Florijana, Gruberjeva hiša in kapela). Vodili so Steska, dr. Stelè in dekan Skubic, udeležba od 20 do 50 oseb. Pozimi je društvo priredilo ciklus 10 predavanj, katera je vsakokrat obiskalo od 50 do 50 oseb. Tudi je oskrbelo Ljudski univerzi v Mariboru dvoje predavanj o umetnosti in obljubilo, zato naproseno, podpirati akcijo mariborskega zgodovinskega društva za umetnostno topografijo Štajerske. Dalje je društvo izdalo nov letnik „Zbornika za umetnostno zgodovino“, priredilo Jakopičevo proslavo in razstavo in organiziralo nabiranje narodnega daru zanj. Tajnikovo poročilo se je vzelo na znanje.

Blagajnik msgr. Steska poroča, da je bilo l. 1928.

dohodkov na članarini	23.756·15 Din
„ darovih	18.420— „
„ obrestih	1.709·59 „
„ prodanih klišejih	6.119·30 „
„ tečajih	861·60 lir
	<hr/>
Skupno	53.577·04 Din
	in 861·60 lir
 Stroškov tiskarne	30.835·50 Din
pošte in fotografij	3.345·92 „
knjigoveza	200— „
tečajev	1.656·75 „
	<hr/>
Skupno	36.014·17 Din
 Obračun dohodkov	53.577·04 Din
stroškov	36.014·17 „
	<hr/>
Ostaneček l. 1928.	17.562·87 Din
Ostaneček l. 1927.	11.058·20 „
	<hr/>
Skupaj	28.601.07 Din in 861·60 lir

Za poslovno leto 1929. je gmotni obstoj društva zagotovljen. Blagajnikovo poročilo se vzame na znanje in se izreče zahvala darovalcem:

Rude in kovine	220 Din
Celjska pos.	200 „
Nova Založba	1000 „
Kreditni zavod t. o.	2000 „
Neimenovan	10000 „
Britanska razstava	1000 „
Kranjska hranilnica	1000 „
Oblastni odbor	2500 „
Skupno	18.420 Din

Urednik Zbornika, prof. Cankar, poroča, da je Zbornik v preteklem poslovnem letu končal svoj VIII. letnik, ki je bil zato, ker je bilo treba prilagati več pol topografije, nekoliko skromnejšega obsega. Sotrudnikom revije, gg. dr. M. Kosu, M. Maroltu, dr. F. Mesesnelu, dr. F. Steletu, msgr. Steski in dr. St. Vurniku izreka za docela požrtvovalno sodelovanje pri glasilu najtoplejše zahvalo. Steletova Topografija kamniške dekanije je v prvem delu končana, vezana in izročena knjižnemu trgu. V IX. letniku prične izhajati topografija vrhniške dekanije, ki jo je spisal g. M. Marolt in bo ob zaključku 10 letnika dotiskana. Končno prosi urednik člane in sotrudnike, da glasilo naprej podpirajo. Njegovo poročilo se je vzelo na znanje.

Nato so se vršile volitve odbora. Na predlog viš. knjigovodje g. Fr. Pretnarja se je odboru izrekla zahvala in se je volil ves doseđani odbor: gg. dr. Cankar, dr. Stelè, msgr. Steska, dr. Saria, prof. Sternen, dr. Vurnik in namesto v Srbijo prestavljenega dr. Mesesnela dr. R. Ložar.

Pri slučajnostih se je razpravljalo o uspešnem nabiranju članarine, sklenil se je tudi šestdnevni izlet v Dalmacijo, dalje v Novomesto in Kostanjevico, Prekmurje, Slovenji Gradec in Šmarje pri Jelšah.

Takoj po sklepu občnega zbora se je konstituiral na prvi odborovi seji odbor takole: predsednik in blagajnik msgr. Steska, urednik dr. Cankar, tajnik dr. Vurnik, odborniki dr. Saria, dr. Stelè, dr. Ložar, prof. Sternen. Preglednika ostaneta gg. Narte Velikonja in Gabršek.

Dne 30. aprila se je nato vršil izlet v Novomesto in Kostanjevico pod vodstvom msgra Steske, dne 15. maja pa izlet v Dalmacijo. Udeležilo se ga je 18 članov, ki so si pod vodstvom dr. Vurnika ogledali Trsat, Rab, Šibenik, Split, Solin, Korčulo, Dubrovnik, Cavtat, Kotor in tamkajšnje umetnine iz antike, srednjega veka, renesanse in moderne.

S. Vurnik.

KNJIŽEVNOST.

Umetnostni spomeniki Slovenije. I. Politični okraj Kamnik. 1. Sodni okraj Kamnik. Dr. Franc Stelè, spomeniški konservator. Založilo in izdalo Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani. Str. VI + 505.

Umetnostnozgodovinsko društvo v Ljubljani je sklenilo, da bo izdajalo umetnostno topografijo Slovenije. Pričelo je s kamniškim sodnim okrajem. Dr. Fr. Stelè je priobčeval spis v „Zborniku za umetnostno zgodovino“ od l. 1922. do 1929. Delo je sedaj dovršeno in dela čast pisatelju in založniku.

Za tako delo ni treba le temeljite umetnostne izobrazbe, ampak mora biti pisatelj tudi zgodovinar, ker so spomeniki nastajali v času in imeli vedno svoj povod. Vse to mora umetnostni zgodovinar vpoštevati. Zgodovinsko gradivo za tako delo pri nas še ni nabrano, zato je moral pisatelj to gradivo večinoma šele zbirati. Preiskal je dotično literaturo, pregledal arhivalije, zbral stare topografske slike, si natančno ogledal sedanje spomenike in je na podlagi tega sestavil svoj spis. Če pomislimo, da je treba včasih pri eni sami sliki, pri enem samem kipu po več ur študirati, umevamo, koliko truda je nakopičenega v tej knjigi. Besedilo pojasnjuje in krasí 250 slik.

V uvodu svoje knjige je povzel pisatelj pregled vse obširne snovi. Najstarejši spomenik kamniškega sodnega okraja je poznoromanska kapela na Malem gradu v Kamniku iz konca 12. veka, ki pa je v teku stoletij izgubila marsikak znak svoje starodavnosti. Tudi iz gotske dobe je ohranjenih primeroma malo spomenikov, ker so bili inteligenti tega okraja tako navdušeni za baročne stavbe, da so dali ostarele in deloma po potresih poškodovane gotske cerkve porušiti in so na njih mestih sezidali nove baročne hrame. Najbolj se je gotika ohranila pri Sv. Primožu nad Kamnikom in pri Sv. Petru nad Sv. Primožem. Pri župnih cerkvah se je ohranil gotski presbiterij edinole v Mengšu. Od gotske plastike se tudi ni mnogo ohranilo: kameniti kipec M. B. iz srede 15. stol. pri Sv. Primožu, dva reliefa iz začetka 16. stol. v Zgornjem Tuhinju, dva kipa Zakalom, močno poškodovana Madona v Suhadolah in več kipov pietà, najstarejši v Zg. Tuhinju, umetniško najboljši v Mekinjah.

Gotske freske so se ohranile pri Sv. Primožu, posamezni deli pa Zakalom, pod zvonikom v Radomljah, na Malem gradu v Kamniku in v presbiteriju na Kališču.

Arhitektura 17. veka v tem okraju ni ustvarila pomembnejših del, kar je gotovo posledica 30 letne vojske. V 18. veku pa je nastal čudovit preobrat; vse si je želelo svetlih, zračnih baročnih cerkva. Kjer so le mogli, so stare cerkve podirali in nove zidali, ali vsaj stare popravljali in preoblikovali. Gregor Maček, ki je bil že pri stavbi ljubljanske stolne cerkve odlično zaposlen, je bil klican na vse strani, da je komaj vabilom ustrezal. Zidal je v Kamniku, v Tuhinju in v Komendi.

Sedemnajsto stoletje je ustvarilo one lične in bogato okrašene oltarje, ki jih ljudstvo imenuje „zlate oltarčke“. V kamniškem okraju zastopajo to vrsto oltarji v Mostah, na Loki pri Mengšu, Zakalom, v Kostanju, zlasti pa oltarji pri Sv. Primožu in Sv. Petru nad Kamnikom.

Iz 18. stoletja ni kaj prida boljših spomenikov. Najlepši je veliki oltar v Komendi. Zanimiva je „franciškanska delavnica“, ki so jo tvorili frančiškanski umetniki. Njih delo označujejo veliki oltar v Mekinjah in oltar v Lokah, prej velik oltar pri frančiškanih v Kamniku. Posamezni, silno razgibani kipi, so se ohranili pri frančiškanih v Kamniku, na oltarju na Kalvariji, kip sv. Roka na Malem gradu itd.

Slikarstvo 18. stol. zastopajo v kamniškem okraju naši najboljši slikarji: Metzinger, Plovšek, Fortunat Brgant (Wergant) in Anton Cebej (Zebej); zlasti prva dva sta ustanovila mnogo del v Kamniku na Šutni, pri frančiškanih in na Zalah. V graščini Križ se je pojavil tudi Krackher, ki je pri nas sicer precej redek. Zanj desetletja 18. veka izpolnjujeta s slikami Leopold Layer in Janez Potočnik.

Devetnajsto stoletje se pa po svojih proizvodih v tem okraju nikakor ne odlikuje. V slikarskem oziru je poleg nekaterih Layerjevih učencev največ delal M. Koželj, podobarska dela so pa izvrševali Janežič, Ozbič, Osolè in Tončič. Najboljše delo te dobe je Langusova freska v pokopališki kapeli v Vodicah iz ok. 1843.

Pisatelj sklepa svoj spis: kamniški sodni okraj je bogat posameznosti, ubožen na skupnih efekti; na doku-

mentih izredno bogat, siromašen na njih življenski aktualnosti. Potres leta 1895. je povzročil, da so nedorasli umetnostni činitelji marsikak spomenik oškodovali.

Uporabo knjige olajšujeta dve kazali: umetnikov in slik.

Poleg na str. 490/1 naštetih tiskovnih pomot bi bilo še nekatere dodati oz. pridejati nekaj opomb. K str. 29. bi bilo pripomniti, da je župnik Paglovec zapisal, da so l. 1675. postavili na Žalah leseno kapelo sv. Jožefa in opravili tu prvo sv. mašo. K l. 1686. pa pristavlja, da je novo cerkev sv. Jožefa dne 25. junija posvetil ljubljanski škof Žiga grof Herberstein. — O Špitaliču piše Paglovec: L. 1728. To leto so pričeli zidati pri Sv. Antonu ljubljanski zidarji; delali so od 1. aprila do 24. avgusta. Napravili so presbiteriju zakristijo; cerkev so obrnili radi zvonika. Kjer je kor, so bila prej velika vrata. — Na str. 34 pri „concione gerca intra et carca extra hanc ecclesiam“

bi pri gerca in carca ne bilo treba vprašanja, ker ti okrajšavi nedvomno pomenita germanica, carniolica, torej nemško in slovensko propoved, — 35, v. 8. čitaj vocabitur mesto vocebitur. — 40. Slika v kapeli božjega groba na Žalah je nedvomno delo M. Koželja, kar je sam potrdil. — 64. Mesto Patrius čitaj Patris v 2. v. odspodaj. — 87, 5. v. odspodaj čitaj agonizantium mesto aganizantum. — 115, v. 10. odspodaj čitaj mesto grof Brigido baron Brigido. — 358, 20. v. čitaj antiquis mesto antiquibus in 2. v. odspodaj čitaj matrica mesto matricae.

Nestrpno pričakujemo od istega pisatelja drugi del topografije kamniškega političnega okraja, namreč sodni okraj Brdo, ki je še mnogo manj obdelan kot je bil kamniški sodni okraj. Gotovo nam bo odkril tudi ta spis mnogo nove tvarine za našo umetnostno zgodovino.

Viktor Steska.

KREDITNI ZAVOD

ZA

TRGOVINO IN INDUSTRIJO

LJUBLJANA
Prešernova ulica št. 50
(v lastnem poslopiju)

Obrestovanje vlog / Nakup in prodaja
vsakovrstnih vrednostnih papirjev de-
viz in valut / Borzna naročila / Predujmi
in krediti vsake vrste / Eskompt in in-
kaso menic in kuponov / Nakazila v
tu- in inozemstvo / Safe-deposits itd. itd.

Brzozjavni naslov: KREDIT, Ljubljana
Telefon št. 40, 457, 548, 805 in 806

Zabavne in znanstvene knjige vseh jezikov /
Šolske knjige / Vse pisarniške potrebščine

NOVA ZALOŽBA

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG ŠT. 19

Zbrani spisi Ivana Cankarja:
zv. I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., in IX.

Posebna stroka:
Umetnostno slovstvo in umetniške izdaje

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

v Ljubljani

STANJE VLOŽENEGA DENARJA preko 250 milijonov dinarjev
ali 1000 milijonov kron / SPREJEMA VLOGE na hranilne knji-
žice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju / ZLASTI
PLAČUJE za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu
najvišje mogoče obresti / JAMSTVO za vse vloge in obresti,
tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli drugod, ker jamči
za nje poleg lastnega hranilničnega premoženja še

mesto Ljubljana

z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega nala-
gajo pri njej tudi SODIŠČA denar mladoletnih, ŽUPNI URADI
cerkveni in OBCINE občinski denar / Naši rojaki v Ameriki
nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je

denar popolnoma varen.